

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Št. VIII.

1899.

Vsebina. 75. Pastirski list o praznovanju rednega svetega leta 1900. — 76. Hirtenbrief betreffend die Feier des ordentlichen Jubeljahres 1900. — 77. Suspendio Indulgentiarum pro anno iubilaeo 1900. — 78. Constitutio PP. Leonis XIII., qua Indulgentiae pro anno iubilaeo 1900 conceduntur. — 79. Decretum Urbis et Orbis zadevajoč polnočno sv. mašo v noči od 31. decembra 1899 do 1. januarja 1900 in v noči od 31. decembra 1900 do 1. januarja 1901. — 80. P. n. gg. učiteljem v preudarek. — 81. Družba treznosti. — 82. Duplex indultum in favorem stipendiariorum Thalmitscherianorum. — 83. Vpeljava kronske veljave. — 84. Škofijska kronika.

75.

Anton Bonaventura,

po božji in apostolskega sedeža milosti škof ljubljanski

vsem vernikom svoje škofije mir, srečo in blagoslov v Gospodu našem Jezusu Kristusu.

Letošnji Božič bo za ves svet prav posebnega pomena. Sv. Oče bodo tega dne slovesno razglasili začetek rednega svetega leta, kakoršno se je do sedaj še le devetnajstkrat obhajalo in sicer v našem stoletju samo enkrat l. 1825. za papeža Leona XII. Predragi v Kristusu, dolžan sem, da Vas podučim, kaj sveto leto pomeni in kako ga moramo obhajati, ako hočemo biti deležni vseh milosti, katere nam sv. Oče to leto ponujajo.

I.

Prvo redno sveto leto je razglasil papež Bonifacij VIII. leta 1300. Odločilo se je, naj se tako sv. leto praznuje konec vsacega stoletja; pozneje se je odredilo, naj se praznuje vzacih 50 in na zadnje vsacih 25 let. Ker se radi velikih homatij in prekucij sv. leto ni moglo napovedati za leto 1800, 1850 in 1875, bo sedaj začetno redno sveto leto še le dvajseto. Imeli smo pa v našem stoletju nekoliko izrednih sv. let in sicer že za papeža Leona XIII. trikrat, leta 1879, 1881 in 1883. Posebno ne-

navadno pa je bilo sveto leto za Pija IX. ob času vesoljnega cerkvenega zbora l. 1870, katero je trajalo več let.

Pa zakaj se imenuje sv. leto? Sv. Oče sami pravijo, da radi tega, ker je v tem letu več najsvetejših obredov in posebno radi tega, ker nam tako leto podaja več sredstev sposobnih, da si očistimo duše in jih preporodimo k novemu življenju milosti Božje. Da, sv. Oče samo to želé, da bi vsi ljudje dosegli večno zveličanje, zato ponujajo vse pripomočke, katere je sam Jezus Kristus papežem za ozdravljevanje duš milostno izročil. Da se pa za zveličanje vseh prav posebno prizadevajo, zahteva tok današnjih časov.

Res tudi naši dnevi niso prazni dobrih krščanskih del, marveč trditi moramo, da je ni čednosti tako vzvišene in še tako težke, v kateri se mnogo kristjanov ne bi tudi danes odlikovalo, in le pohvalno moramo naglaševati krasne izglede in zaslužna dela krščanskega sveta; saj ima, kakor pravijo sv. Oče, krščanska vera od Boga v se zasejano

neizcrpljivo in neprenehljivo moč poganjati in razvijati najlepše čednosti.

Toda, ako se ozremo okoli sebe, kolike teme, kolike zmote opažamo! oh koliko neštevilno množico vidimo, da dere v večno pogubljenje! Da, ali ne vidimo posebno pri bolj izšolanih ljudeh v mestih in po vaseh, pri mnogih obrtnikih in trgovcih, pa tudi pri delavcih v raznih tovarnah, da se jim krščansko življenje kar studi, da hlastno posezajo po stvaréh počutnih, zemeljskih, nizkih, mesenih, katerih se kar ne morejo nasititi, po katerih strastno koprné, za Boga pa ne marajo, na-nj se ne ozirajo.

Pa kaj sledi za društvo iz takega mišljenja, prizadevanja in življenja? Kaj sledi? Oh saj vidimo: omajani so temelji naših držav! Od kod pa izvira to, da so vse ljudske strasti tako vzbujene, da so si narodi tako nasprotni in sovražni, da se po mestih in rudokopih tudi v Avstriji širi medsebojna nestrpnost, medsebojno preganjanje, zaničevanje, sovraštvo, da, celo prelivanje krvi, da še v državni zbornici delo ne napreduje, pač pa se v nji čuje in razlega divje vpitje in surovo zmerjanje? Ali ne izvirajo vsi ti prežalostni pojavi, kateri pretresajo in spodkopavajo državne temelje, ali ne izvirajo iz neobrzdanih strasti, katere nečejo priznati ne pravice, ne postav, ampak v silnem toku podirajo vse, kar nasprotuje poželenju oči, poželenju mesa in napuhu življenja?

Toda od kod pa zadnji in prvi izvir vsemu temu pretužnemu življenju naših dni? Sv. Oče nam na to odgovarjajo: premnogi kvarijo v sebi nebeški dar svete vere! Mišljenja svojega nečejo vravnavati po naukih večne resnice, po naukih svete vere! Prostost zahtevajo v mišljenju, neomejeno prostost, ne marajo, da bi jih vezala sv. vera, pa zato hlastno pijejo strup škodljivih, veri in resnici protivnih nauk. Tako zastrupljeni se odvrnejo od Boga in ni čuda, da zavlada v njih neobrzdana strast z onimi pogubnimi posledicami za osebno, društveno in državno življenje.

Kaj ne, to so težke in nevarne bolezni današnjih dni? Vsi trpimo in želimo izdatnih

zdravil. Ponujajo nam jih sv. Oče. Potrebno je, da začnemo zopet misliti na večno svoje zveličanje, hrepeneti po nebeških, nepremennljivih blagih, za katere edino smo na svet prišli; svet naj bi torej spregledal in spoznal grde, težke in nesrečne svoje zmote, naj bi se zopet obrnil nazaj k svojemu Bogu. Za to pa, pravijo sv. Oče, je najbolj prikladno sveto leto. Zakaj?

V svetem letu skuša sveta cerkev, kot dobra, blaga in usmiljena mati, ljudi pripeljati zopet na pravo pot in jih nagniti, da z resnično pokoro popravijo, kar so zagrešili. Pokora toraj se v svetem letu oznanjuje; ker se molitve pomnožujejo, ker ljudje bolj goreče, ponižneje, silneje molijo, potolažijo bolj gotovo pravično jezo Božjo, spravijo se z Bogom, ki jim preobilno deli potrebnih milosti. V svetem letu odpre cerkev na široko sebi izročen zaklad milosti in odpustkov, da bi vse kristjane privabila k pokori, da bi, ako le mogoče, tudi uporne premagala s prekipečo ljubeznijo in izredno prizanesljivostjo. Zato pa smemo od svetega leta, ako je Božja volja, pričakovati prav obilnega, časa in potrebam primernega sadu.

II.

Sveto leto, ki se bo sedaj začelo in bo trajalo do Božiča prihodnjega leta, ima pa še nekak prav poseben sijaj. Pripravlja se namreč po vsem krščanskem svetu prav veličanstveno slavlje na čast Gospodu našemu Jezusu Kristusu v zahvalo za vse dobrote potekle in prejete iz Njegovega presvetega Srca v devetnajstem stoletju in v spravo za vsa preobilna in pregrenka razžaljenja, ki so v istem stoletju ono isto Njegovo Srce mučila in prebadala.

Koncem prejšnjega stoletja je divja in brezbožna prekucija na Francoskem hotela uničiti sveto katoliško cerkev, z njo vero v Jezusa, kot pravega Sina Božjega in sploh vero v Boga. Iz Francoskega se je grda prekucija kot silno deroča, toda umazana reka razlila po vsej Evropi. Tajna društva silijo na to, da se vse življenje v družinah, v šoli in v državi osvobodijo od zapovedi Gospoda našega Jezusa

Kristusa, pa tudi sploh od zapovedi Božjih. Saj so se tekom sedanjega stoletja vse države proglasile kot države brez posebne vere, kot države, v katerih se sveta, edino resnična katoliška vera enako ceni, podpira in brani kakor vsaka druga krščanska, da, tudi nekrščanska, judovska vera. Ali, da resnico povem, na papirju tako stoji, v dejanju pa se varuje in brani vsaka zmota, sveta vera katoliška pa in vse njene naprave se v imenu svobode in vsestranske prostosti zavirajo, preganjajo. Najhuje se posebno izobraženi krogi in od njih podučeni nižji slojevi delavstva zaletujejo proti edino zveličavni resnici, da je Jezus Kristus pravi Bog, druga oseba v presveti Trojici, Sin živega Boga, ki stoluje na desnici Boga Očeta, pa je tudi osebno pričujoč v presvetem Rešnjem Telesu. Tudi sv. Oče trdijo, da je naš čas ne samo enkrat videl ponovljen arijanski zločin o Božanstvu Jezusovem. Arižani so pa grdi krivoverci četrtega stoletja, ki so tajili Jezusovo Božanstvo, pa so bili obsojeni na prvem cerkvenem občnem zboru v Niceji leta 325.

Ker se je torej tekom devetnajstega stoletja Jezusovo delo tako razdiralo, ker se je vpliv Jezusove cerkve zmiraj bolj odstranjeval iz javnega in zasebnega življenja, ker so se države postavile na druge temelje, ne pa na edino odrešilne Jezusove nauke, ker se je Božanstvo Jezusovo kar naravnost tajilo, ker se je zasmehovala in uničevala vera v Jezusa v presvetem Rešnjem Telesu, ker so premnogi od svete maše in od svetega obhajila izostajali ne samo iz lahkoumne nemarnosti, ampak tudi radi svoje nevere, ker so mnogi Jezusa božjeropno sprejemali: ali ni to za Jezusovo preljuje in preusmiljeno Srce tožno, grenko, razžaljivo, mučno? Oh, za vse je prišel Jezus na svet, za vse je trpel in umrl, za vse je sveto svojo kri prelil, za vse ustanovil svojo cerkev, za vse je pričujoč v svetem zakramentu: toda premnogi ga nečejo priznati; ga nečejo ljubiti, premnogi so mu nehvaležni, beže od njega, ne verujejo va-nj, sovražijo ga in izgubili se bodo za vekomaj! Torej jeli

zastonj on trpel, zastonj umrl, ali naj zastonj živi in ljubi v tabernakeljnu! Oh kolika žalost in toga in muka razjeda njegovo Božje, usmiljeno Srce!

Kaj hočemo pa mi storiti, ki smo tako srečni, da vanj verujemo, da ga ljubimo, ter se njemu kot Bogu svojemu klanjamo? Ali nas ne bo naše srce samo po sebi gnalo na to, da mu s svojo vero, vdanostjo in ljubeznijo zadoščujemo za vsa storjena mu razžaljenja? In ali se nam ne zdi prav umestno, da zadoščevanje opravljamo ravno zadnje leto tako nesrečnega, Jezusu sovražnega stoletja? Kako prav so torej storili zvesto Jezusu vdani krščanski možje, da taka zadoščevalna slavlja prirejajo za leto 1900! Oh kakó so vstregli najnujnejšim željam našega srca! Čujte, kaj sv. Oče o tem sodijo.

Sv. Oče pišejo: „Prav radi pohvalimo in odobravamo to namero, katero je zasnovala pobožnost zasebnih mož: kaj bolj svetega, kaj bolj zveličavnega se more storiti? Karkoli naj rod človeški poželi, karkoli naj ljubi in upa, karkoli naj namerava, v edinorojenem Sinu Božjem je vse: on je namreč naše zveličanje, življenje in vstajenje; ako bi hoteli njega zapustiti, bi se reklo, da hočemo popolnoma poginiti. In če tudi nikoli ne molči, ampak se vedno in povsod razlega Gospodu našemu Jezusu Kristusu dolžno čiščenje, hvala, čast in zahvaljevanje, vendar le nobena hvaležnost, nobeno povečevanje ne more biti toliko, da mu ne bi bili dolžni izkazovati mnogoštevilnejših in večjih. Razen tega, ali je minulo stoletje prineslo le malo tako pozabljivih in nehvaležnih ljudi, ki so Božjemu svojemu Odrešeniku za ljubezen navadno zaničevanje, za dobrote pa razžaljenje vračali? O, življenje premnogih, ki se z njegovimi postavami in zapovedmi nič ne vjema, za gotovo dokazuje njihovo hudobno in kar se dá nehvaležno voljo. In kaj je to, da je naše stoletje isti arijanski zločin o Božanstvu Jezusovem ne samo enkrat gledalo ponovljen! Zato le pogumno naprej vi vsi, ki ste z novo in prelepo namero svojo zopet pospešili to ljudsko po-

božnost . . . in posebno za to si prizadevajte, da se zaničevaje odbija vse, kar se je v našem času brezbožnega govorilo in storilo in se javno zadoščuje za vsa ostudna razžaljenja prizadejana javno Božanstvu Jezusa Kristusa.“ Tako sv. Oče.

Kaj pa mi verni Slovenci ljubljanske škofije? Ali nimamo dovolj razloga zadostovati presv. Srcu Jezusovemu za premnoga razžaljenja, ki jih trpi v presv. Rešnjem telesu? Da molčim o javnem opravljanju in obrekovanju, o medsebojni jezi in sovraštvu nahujskanih oseb in stanov, s čimer se Jezusovo preljubno Srce neizrekljivo žali, vprašam le, ali se tudi pri nas ne taji Božanstvo Jezusovo, ali se ni odločno zametavalo krščanstvo kot vodilo javnega življenja, ali se posebno zadnji čas ne zahteva šola osvobodena od vpliva cerkve Jezusove, ali se ne piše zaničljivo zoper svete misijone, zoper pobožna romanja, zoper redovnike in redovniško življenje, ali se ni kar naravnost hvalilo paganstvo, ali se ni opisavala Jezusova cerkev kot sovražnica narodov, ali se ne oznanjuje in poveličuje in pospešuje nesramnost in mesenost? Oh, saj so tacega za Gospoda Jezusa razžaljivega duha polni pogubni listi: „Slovenski Narod“, „Rodoljub“, „Rudeči Prapor“, „Ljubljanski Zvon“! Dobro čutim jaz, a lahko čutite tudi vi, da tam, kjer se ti listi čitajo, počasi ohladi srce za katoliško cerkev, za službo Božjo, za prejemanje sv. zakramentov, da je tam najbližja nevarnost opustiti vse krščanske dolžnosti in pozabiti na Gospoda Jezusa. In zakaj se v teh listih prav pogosto čitajo preumazane stvari proti duhovnikom in redovnikom? Zakaj? Zato, da se do služabnikov Božjih in oznanjevalcev večnih resnic v srca bravev zaseje nezaupnost, in se braveci ravno s tem najuspešniše odbijajo od vsega cerkvenega življenja, ki ga vzdržujejo ravno duhovni. Vprašam Vas, ali niso ti časopisi nevarni za vaše versko prepričanje, za vaše versko življenje, nevarni za srečno vašo večnost? Ako je pa to resnično, prosim, ali smete te liste naročevati? brati? v hiši trpeti? Ali jih dober kristjan sme širiti in priporočati? Po vesti in pred Bogom jih

ne sme. Ako torej hočete ostati v ljubezni Božji, ako nečete, da vam omrzne sv. vera, tedaj zaprite vrata listom: „Slovenski Narod“, „Rodoljub“, „Rudeči Prapor“, „Ljubljanski Zvon“!

Ali torej nimamo tudi mi razloga dovolj, da poslušamo glas sv. Očeta in v svetem letu prav posebno zadostujemo Božjemu Srcu našega Jezusa v tabernakeljnu za vse pregrenke razžalitve, katera je v sedanjem stoletju med nami pretrpel in jih mora še trpeti? Za to srcu našemu zaželeno zadoščevanje odločujem posebno praznike sv. Rešnjega Telesa, presvetega Srca Jezusovega in njihove osmine, potem vse dneve od Božiča prihodnjega leta 1900 do praznika sv. Treh Kraljev leta 1901. Način slovesnega zadoščevanja bom še posebej o pravem času naznanil. Želim pa, da v svetem letu raste število vernikov in število tistih župnij, kjer se ob nedeljah skupno in glasno časti presveti Zakrament; želim, da se prav obilno vsi, posebno možje in fantje, vdeležujete svečanosti prvega petka ali prve nedelje v mesecu in ako mogoče, pristopate k sprav-nemu sv. obhajilu; želim, da se širi tretji red, bratovščina sv. družine, Marijanske družbe za fante in dekleta, da tako združeni večkrat prejemate sv. zakramente ter dobivate moči in razsvetljenja, in se boste mogli bojevati zoper svoje strasti, zoper razna zapeljevanja in ostanete zvesti svojemu Jezusu ne samo z besedo, ampak tudi z življenjem po njegovih naukih. Za vse to pa naj vas nagibajo sveti misijoni, ki so se že letos na mnogih krajih obhajali, pa se bodo še na večih tekom sv. leta. Sveti misijoni so klic k pokori, k poboljšanju življenja, k ljubezni in zvestobi Jezusu, našemu Odrešeniku. Ako se po teh mojih željah ravnate, dali boste Božjemu Srcu Jezusovemu ono zadoščanje, o katerem trdijo sv. Oče, da je najboljšo. Pišejo namreč: „Način zadoščevanja najbolj zaželen in največ vreden, ki ima izražene in vžgane si znake resnice, je ta, ako se kesamo, ker smo grešili, in ako po izprošenem miru in odpusčenju od Boga vse svoje dolžnosti točneje izpolnjujemo, ali se jih zopet poprimemo, če smo od njih prenehali. Ker

pa za vse to ravno sveto leto ponuja največ ugodnih prilik, je razvidno, da se mora krščansko ljudstvo zanje pripravljati prav iz srca in polno svetega zaupanja.“

III.

Ko sem Vam, predragi v Kristusu, razložil, kaj namerava sveto leto in katere posebne prepotrebne in Jezusu sovražnemu času primerne slovesnosti se zanj pripravljajo, čujte še, kako sv. Oče sveto leto napoveduje in kaj ozir pobožnosti in odpustkov v tem letu odločujejo.

Napovedujejo pa sv. Oče sveto leto s temi-le besedami: „Povzdignivši oči k nebu in presrčno preseči Boga, ki je bogat v usmiljenju, naj bi našim željam in našemu podvzetju pritrdil, ter blagovolil s Svojo močjo um človeški razsvetliti, voljo pa po dobroti svoji spodbuditi: sledeči stopinjam rimskih papežev, naših prednikov in s pritrjenjem častitih naših bratov, kardinalov svete rimske cerkve, napovedujemo in proglašujemo po oblasti vseмогоčnega Boga, blaženih apostolov Petra in Pavla in po oblasti naši v našem svetem mestu splošno in veliko sveto leto trajajoče od prvih večernic Božiča 1899 pa do prvih večernic Božiča 1900, katero naj bo v čast Božjo, v zveličanje duš in rast svete cerkve, ter hočemo, da naj je s tem listom napovedano in razglašeno.“

Ko so sv. Oče s temi besedami sv. leto napovedali in razglasili, odprejo bogate zaklade sebi v varstvo in v upravo izročeni milosti, ter podeljujejo popolno odpuščenje vseh kazni za grehe vsem tistim, ki se res skesanega srcá spovedó, pristopijo k sv. obhajilu in ki, ako stanujejo v Rimu, dvajset dni, ako so pa kot romarji v Rim prišli, deset dni nepretrgoma ali pretrgoma vsaj po enkrat na dan pobožno obišejo velike cerkve sv. Petra, svetega Pavla, sv. Janeza v Lateranu in svete Marije Snežnice, pa molijo za povišanje sv. cerkve, za izkoreninjenje krivover, za edinost med krščanskimi vladarji in za blagostanje krščanskega ljudstva.

Odpustki sv. leta se torej morejo dobiti samo v Rimu. Navadno se po dokončanem sv. letu dopusti, da se nekoliko časa odpustki sv. leta dobivajo tudi zunaj Rima povsod po katoliškem svetu, kar se bo v letu 1901 tudi sedaj skoraj gotovo dopustilo, toda tekom pravega sv. leta 1900 se dobivajo odpustki samo v Rimu.

Zato nas pa tudi sv. Oče prav ljubeznivo v Rim vabijo in upajo, da bodo verniki kaj radi hiteli tja v večno mesto, ne da bi uživali posvetnih veselíc, da bi si pasli puhlo radovednost, ampak da zadosté svojemu verskemu prepričanju in spoznajo pred celim svetom svojo krščansko vero. V Rim nas torej sv. Oče vabijo.

To je pa tudi prav in se spodobi. Kaj pa je Rim? Sam Bog mu je vtisnil znak posebnega veličanstva in dostojanstva uredivši vse tako, da je ravno v Rimu sv. Peter postavil svoj vladarski prestol, da ravno v Rimu vladajo papeži, prvi in pravi namestniki Jezusovi, vrhovni poglavarji vseh katoličanov, vsega katoliškega svetá. Sv. Oče pišejo:

„Romati v Rim nagiba vse že prirojena posebnost tega mesta, in od Boga mu vtisnjen znak, katerega nobena človeška nakana, nobena sila izbrisati ne more. Saj je za prevzvišena in vse človeško presegajoča opravila Jezus Kristus, Odrešenik človeškega rodu, pred vsemi mesti ravno Rim odbral in sebi posvetil; tukaj je ne brez skrivnostnih in dolgotrajnih priprav utemeljil bivališče za svoje gospodovanje; tukaj naj bo, je zapovedal, za večne čase prestol njegovega namestnika; tukaj je hotel, da se luč njegovega nebeškega nauka čista in nepokvarjena ohrani in od tukaj naj se sveti nauk kakor iz pravega in najbogatejšega studenca, razliva po vseh delih sveta, in sicer tako, da nasprotuje samemu Jezusu, kdor bi nasprotoval rimski veri. Svetost mesta povišujejo stari verski spominki, izredno veličanstvo velikih cekvâ, grobovi prvakov med apostoli, podzemska pokopališča prepogumnih mučencev. Kdor vse to dobro razume, gotovo bo čutil, da v Rimu ne roma po tujem, ampak po domačem mestu, in s pomočjo Božjo se bo vrnil iz Rima boljši kakor pa je prišel v Rim.“

Tako ljubeznivo in nujno nas sv. Oče vabijo v Rim, da mi tam pričujoči spoznamo imenitnost, posebno važnost in oblast večnega mesta. Da bi nas pa tja bolj gotovo privabili, zato preklicujejo vse do sedaj vernikom podeljene odpustke tako, da jih tekom sv. leta nikdo ne more dobiti doma, ampak le v Rimu. Veljavni ostanejo samo ti-le odpustki: 1. odpustki podeljeni za smrtno uro; 2. odpustki podeljeni za „angelovo češčenje“; 3. odpustki desetih let in deset kvadragen za obiskovalce cerkvâ, kjer je sv. Rešnje Telo izpostavljeno za 40urno češčenje; 4. odpustki za spremeljavce presv. Zakramenta, ko se k bolnikom nosi, in pa za one, ki pošljejo svečo, da jo drugi nosi; 5. odpustki obiskovavcem cerkve Marije Kraljice angelov zraven Asisija o porci-junkuli; 6. nekateri odpustki, katere podeljujejo škofje v škofovskem ornatu; 7. odpustki privilegiranega altarja za pokojne in vsi drugi podeljeni samo v prid pokojnih, kakor tudi vsi odpustki podeljeni v prid živih, toda ti samo zato, da se s priprošnjo morejo darovati za mrtve, tako da koristijo samó mrtvim, ne pa živim.

Pa sv. Oče ne preklicujejo le odpustkov, ampak tudi vsa razna pooblastila dana škofom razven pooblastila podeliti odpustke za smrtno uro in tudi druge duhovne v to pooblastiti in pa razven pooblastila za spreglede in odveze njihovih podložnikov v vseh skrivnih slučajih, če so tudi sv. Stolici pridržani, kakor dopušča sv. tridentinski zbor in pa tudi v javnih slučajih, kakor jim to za posamezne osebe in slučaje dopušča sv. Stolica ali pa splošno cerkveno pravo.

Pooblastila in odpustke pa so sv. Oče ravno zato omejili, da bi mi pohiteli v Rim in se tam udeležili nenavadnih, izrednih milosti sv. leta, potrdili se v sveti veri, poživili v krščanskem življenju in bolj gotovo se zveličali. Glas njegov bodo verniki, kakor v poprejšnjih, tako tudi v sedanjem sv. letu poslušali in trumoma hiteli na grobe sv. apostolov, v večni Rim. In kakor v poprejšnjih svetih letih, tako se bo tudi v sedanjem blagoslov

nebeški kot velika reka razlival iz Rima po vesoljnem svetu in tudi po mili naši slovenski domovini. Ali smem upati, da se nas iz naše škofije toliko zbere, da pojdemo skupno skozi Loreto v Rim kot poslušni sinovi sv. Očeta? V Jeruzalem niste mogli, predaleč je, kaj pa v Rim? Ako se mi bo naznanilo, da je upati precejšnje vdeležbe, ukrenil bom vse potrebno, da gremo skupno v Loreto in Rim, poklonimo se sv. Očetu in opravimo predpisane pobožnosti za odpustke, da tako dobimo obilno blagoslova Božjega za sebe, za svoje domače, za svojo škofijo in za ves svet.

Res, ogromna večina vas ne bo mogla romati v Rim, ali vendar se bo nad vse razlil blagoslov svetega leta; s svetim Pavlom vam kličem: „Bratje, opominjamo vas, da milosti Božje ne prejemate zastonj; saj Bog govori: „uslišal sem te v milosti bogatem času in na dan zveličanja sem ti pomagal.“ „Glejte, sedaj je milosti poln čas, sedaj je dan zveličanja.“¹⁾ Ne zaprimo torej svojih vrat blagoslovu svetega leta, ampak odprimo vrata naše dobre volje pokori in spreobrnjenju, razširimo roke za molitev, da razlije nebo obilnost blagoslova sv. leta na nas. Odprimo svoja srca, svoje hiše, svojo domovino! Končujoče se stoletje ni bilo ravno srečno, ni bilo blagoslovljeno, ni uživalo sladkega miru. Novo, dvajseto stoletje bi moglo srečno biti brez novih topov, brez novih strojev in tovaren, toda nikakor ne brez Božjega blagoslova.

Dvajseto stoletje potrebuje miru, srčnega, dušnega miru, ne pa zdihovanja in obupnosti; toda mir se ne vseli razen v čista srca: sveto leto naj nam jih očisti vsaj vsacega smrtnega greha, posebno greha nečistosti.

Dvajseto stoletje potrebuje miru v družinah, miru v občinah. Miru pa ni tam, kjer žive ljudje le za pozemeljsko srečo, le za telesno vživanje, za veselice, za zabave, sploh le za časnost; tu ni miru, ampak strast, razdor, sploh nemir, nezadovoljnost. V svetem letu pa nam kličejo sv. Oče, naj odtrgamo svoja srca od uživanja in pohlepčnosti, odtrgamo od

¹⁾ 2. Cor. 6, 1. 2.

zemlje in počutnosti, ter srce in oko obrnemo kvišku k Bogu, k večnosti. To pa ni mogoče brez vere, brez molitve, brez krščanskega življenja v družinah in občinah. Sveto leto pa namerava ravno vse, hišo in mesto, koč in vas prekrasiti z duhom molitve, z duhom prave pobožnosti; saj je sveto leto — leto molitve.

Dvajseto stoletje potrebuje miru za narode in za vse dele sveta. O naj se zmanjša nevoščljivost in sovražnost med narodi, naj ne bo svetovnih vojskâ. Sveto leto oznanjuje ljubezen in slogo, oznanjuje in prinaša mir Božji. O naj bi le vsi v duhu svetega leta k molitvi roke povzdignili in iz srca vpili: pridi k nam tvoje kraljestvo, kraljestvo miru; o naj bi vsi po želji sv. Očeta srce svoje darovali božjemu Srcu Jezusovemu, potem bi Božja ljubezen in nebeški mir vsa srca, vse narode združil in zedinil, saj ga ni imena pod nebom danega ljudem, da se v njem zveličajo, razven Imena Jezusovega. K njemu se moramo torej zateči, k njemu, ki je pot, resnica in življenje. Da, sveti mir bi se k nam priselil, padel bi iz rok krvavi meč preprirov in vojskâ, ko bi vsi kraljestvo Jezusovo priznali, ko bi se vsi prav iz srca njemu podvrgli in ko bi „vsak jezik spričeval, da je Gospod Jezus Kristus v slavi Boga Očeta.“¹⁾ Sveto leto bi bilo vhod v novo zlato stoletje.

IV.

Za početek svetega leta pa to - le določujem:

1. Ta pastirski list naj se vernikom IV. adventno nedeljo prebere.

2. Popoldne naj se izpostavi presv. Rešnje Telo eno uro; verniki naj se povabijo, da mnogoštevilno pridejo molit, ako mogoče glasno v zboru, da bi se blagoslov Božji v svetem letu prav obilno razlival nad vso rimskokatoliško cerkev, nad našo Avstrijo in prav posebno nad našo škofijo.

¹⁾ Phil. 2, 11.

3. Ob angelovem češčenju naj se pol ure prav slovesno po vseh cerkvah zvoni in tako početek sv. leta oznani.

4. V noči od 31. decembra 1899 do 1. januarja 1900 se sme po vseh cerkvah in kapelah, kjerkoli se hrani sv. Rešnje Telo, presveti Zakrament ob enajsti uri izpostaviti; želim, da se po župnih in samostanskih cerkvah, ako je mogoče in se bo dobilo molivcev, sv. Rešnje Telo že poprej izpostavi, n. pr. ob desetih, ali osmih, ali šestih in naj bo izpostavljeno do konca sv. maše, ali pa tudi do šestih zjutraj, kar naj gg. župniki sami odločijo; o polnoči naj bo sveta maša peta ali tiha, toda samo ena in sicer de festo in Circumcisione Domini et Octava Nativitatis; verniki morejo med sv. mašo, pa tudi izven sv. maše pristopiti k sv. obhajilu. Kdor hoče k sv. obhajilu pristopiti, zanj se spodobi, da od 8. ali vsaj 10. ure zvečer ničesar več ne užije.

Saj se za početek sv. leta spodobi, da po noči vstanemo in hitimo poklonit se Stvarniku vesoljstva, darovat mu najmilejšo žrtev, namreč Jagnje Božje in udeležiti se svete večerje, da v ugodnem času zamoremo dobiti pomoč, milost in usmiljenje: „Sedaj namreč nam je zveličanje bliže; sedaj je čas ugoden, sedaj so dnevi zveličanja.“ Ako se cerkev Jezusova prispodablja devicam hitečim ženinu nasproti ravno po noči, naj bi ravno v tej slovesni priliki poslušali te-le svete besede: pripravite svoje svetiljke: glejte, ženin prihaja, pojdite mu nasproti! (Decret. Urb. et Orb. de 13. Nov. 1899).

Na novega leta dan, naj se opravi služba Božja po navadi; za to dopustim, da se tam, kjer je to potrebno, binira in sicer naj binira g. župnik ali oni g. duhoven, katerega odloči gosp. župnik.

Blagoslov vsemogočnega Boga, Očeta in Sina in svetega Duha naj pride nad vas in naj ostane zmiraj nad vami. Amen.

V Ljubljani na praznik sv. Nikolaja, dné 6. decembra 1899.

† Anton Bonaventura

škof.

Anton Bonaventura,

von Gottes und des Apostolischen Stuhles Gnaden Fürstbischof von Laibach,

allen Gläubigen seiner Diöcese Frieden, Heil und Segen von unserem Herrn und Heilande Jesus Christus!

Das heutige Weihnachtsfest wird für die gesammte Welt von besonderer Bedeutung sein, denn der hl. Vater wird an diesem Tage den Beginn des ordnungsmäßig wiederkehrenden Jubiläums feierlich verkünden, wie es bis jetzt erst 19 mal gefeiert worden und zwar in unserm Jahrhundert nur einmal im Jahre 1825 unter Papst Leo XII. Als meine Pflicht erachte ich es, an euch, Geliebte im Herrn, einige Worte der Belehrung zu richten, was das Jubiläum bedeute und wie wir es zu feiern haben, um aller vom hl. Vater in diesem Jahre uns gebotenen Gnaden theilhaftig werden zu können.

I.

Das erste ordentliche Jubiläum ist vom Papste Bonifacius VIII. im Jahre 1300 verkündet worden; zugleich wurde für den Schluß eines jeden Jahrhunderts ein ähnliches Jubiläum bestimmt; später änderte man diese Bestimmung dahin ab, daß es alle 50, und schließlich alle 25 Jahre gefeiert werden sollte. Weil gewaltiger Verwirrungen und Umtriebe wegen in den Jahren 1800, 1850, 1875 ein Jubiläum nicht verkündet werden konnte, wird das jetzt begonnene, ordentliche Jubiläum erst das 20. sein. Doch außerordentliche Jubiläen sind schon unter Leo XIII. dreimal gefeiert worden und zwar in den Jahren 1879, 1881, 1883, und ganz außergewöhnlich war das mehrere Jahre dauernde Jubiläum unter Pius IX. zur Zeit der allgemeinen Kirchenversammlung vom Jahre 1870.

Und warum wird das Jubiläum auch heiliges Jahr genannt? Der hl. Vater erklärt es uns selbst: deshalb, weil in diesem Jahre die hl. Kirche ihre heiligen Andachtsübungen verdoppelt und zumal deshalb, weil uns in diesem Jahre mehr Mittel geboten werden, geeignet, unser Leben zu läutern und unsere Seele in der Heiligkeit zu erneuern. Der Herzens-

wunsch des hl. Vaters ist ja nur der, alle Menschen zur Erlangung ihres Seelenheiles hinzuführen und deshalb bietet er uns alle Mittel, die der Heiland selbst den Päpsten zur Heiligung unserer Seelen gnädigst in die Hand gegeben. Die Strömung unserer Zeit verlangt es ja, das Seelenheil aller sich in ganz besonderer Weise angelegen sein zu lassen.

Wahr ist es zwar, auch in unseren Tagen fehlt es nicht an guten, christlichen Werken, ja, es gibt keine so erhabene und beschwerliche Tugend, in der sich viele Christen auch heutzutage nicht auszeichnen würden, und mit Freuden müssen wir die herrlichen Beispiele und verdienstvollen Werke der christlichen Welt hervorheben: der christliche Glaube hat ja, sagt der hl. Vater, eine von Gott ihm eingepflanzte nie versiegbare, nie vergängliche Kraft, die herrlichsten Tugenden aufkeimen und sich entwickeln zu lassen.

Wenn man aber Umschau hält und den Blick nach der entgegengesetzten Seite wendet: welche Blindheit, welche Verirrung, welche Menge von Menschen, die dem ewigen Verderben zueilen! Sehen wir denn nicht gerade bei den Gebildeten in den Städten und auf dem Lande, bei Kaufleuten und Gewerbetreibenden, gar unter Arbeitern in Fabriken, wie sie das christliche Leben aneckelt und wie sie nach sinnlichen, irdischen, niedrigen, fleischlichen Gelüsten streben, ohne je daran genug zu haben — allein um Gott kümmern sie sich nicht, für ihn haben sie nicht das geringste Interesse.

Und was für Folgen ergeben sich für die Gesellschaft aus solchen Grundsätzen, solchen Bestrebungen und solchem Leben? Ja leider, wir sehen diese verderblichen Folgen. Die Fundamente unserer Staaten sind erschüttert, untergraben. Woher kommt es denn, daß alle Leidenschaften der Völker so erregt, die Völker gegenseitig so aufgehetzt sind und sich feindselig gegenüber stehen; woher kommt es, daß in den

Städten und Bergwerken (auch bei uns in Oesterreich) gegenseitige Unduldsamkeit, Verachtung, Haß und Verfolgung mehr und mehr um sich greift? Sind diese traurigen Erscheinungen, welche die Fundamente der Staaten erschüttern und untergraben, sind sie nicht eine Folge ungebändigter Leidenschaften, welche kein Gesetz und keine Gerechtigkeit bestehen lassen, ja rücksichtslos alles niederreißen wollen, was der Sinneslust, der Fleischeslust und der Hoffahrt des Lebens nicht zusagt?

Und wo wäre der eigentliche Grund dieser allzu-
traurigen Bestrebungen unserer Tage zu suchen? Der hl. Vater gibt uns die Antwort: Gar zu viele haben die himmlische Gabe des übernatürlichen Glaubens von sich geworfen; ihre Anschauungen wollen sie nicht nach den Grundsätzen der ewigen Wahrheit einrichten; Freiheit verlangen sie für ihre Denkweise, absolute Freiheit. Deshalb schlürfen sie leidenschaftlich das Gift verderblicher, dem Glauben und der Wahrheit Hohn sprechender Lehren und wenden sich ab von Gott. Es ist deshalb kein Wunder, wenn in ihnen die ungebändigte Leidenschaft mit allen ihren verderblichen Folgen für das private, soziale und staatliche Leben die Oberhand gewinnt.

Ist dies nicht eine schwere, gefährliche Geisteskrankheit unserer Tage? Leiden wir denn nicht daran und sollten wir nicht nach Heilmitteln verlangen? Der hl. Vater bietet uns solche an. Unsere Gedanken müssen wieder an unser ewiges Seelenheil hingelenkt werden und unsere Bestrebungen nach den ewigen, unendlichen Gütern, für die allein wir auf die Welt gekommen, hingeordnet werden; die Welt soll zur Einsicht und Erkenntnis ihrer großen, traurigen, verderbenbringenden Verirrungen kommen und zu ihrem Gott, ihrem Schöpfer wieder zurückkehren. Und dazu möge uns, sagt der hl. Vater, gerade das Jubiläum verhelfen. Und wie so?

Im Jubeljahre versucht die hl. Kirche, als die beste, edelste und barmherzigste Mutter, ihre Kinder wieder auf den wahren Weg zurückzuführen und zu aufrichtiger Buße aufzufordern, auf daß sie dadurch wieder gut machen, was sie verfehlt. Buße wird also im Jubiläum verkündet: verdoppelte Andacht, heißes, demüthiges, inbrünstiges Gebet ist gewiß geeignet den gerechten Zorn Gottes zu besänftigen, uns mit ihm wieder zu versöhnen und

die uns nöthigen Gnaden von ihm zu erflehen. Im Jubeljahre öffnet uns die hl. Kirche ihre ganze Schatzkammer von Gnaden und Ablässen in der Absicht, desto leichter und gewisser alle Christen zur Buße aufzurütteln, ja, womöglich auch die Widerspenstigen durch Beweise ihrer überschwänglichen Liebe und außergewöhnlichen Nachgiebigkeit für Gott zu gewinnen. Und deshalb müssen wir, so Gott will, vom Jubiläum die besten, der Zeit und den Bedürfnissen entsprechenden Früchte erwarten.

II.

Außerdem hat das Jubiläum, welches heuer beginnt und mit Weihnachten des nächsten Jahres abgeschlossen sein wird, noch eine ganz besondere Bedeutung: in der ganzen katholischen Welt wird eine großartige Huldigungsfeier unserm Herrn und Heiland Jesus Christus vorbereitet und zwar zur Dankagung für alle in diesem Jahrhundert aus seinem allerheiligsten Herzen uns zugekommenen Wohlthaten und zur Sühne für die übergroßen und schmerzlichen Beleidigungen, von welchen in diesem Jahrhunderte Sein heiligstes Herz unanhörlich gequält und verwundet worden ist.

Zu Ende des vorigen Jahrhunderts wollte eine gottlose Revolution in Frankreich die hl. katholische Kirche vernichten, mit ihr den Glauben an Jesus Christus als den wahren Sohn Gottes, ja, überhaupt den Glauben an Gott aus den Herzen der Gläubigen ausrotten. Aus Frankreich ergoßen sich die reißenden und schmutzigen Fluthen der Revolution über ganz Europa. Geheime Gesellschaften drängten und drängen immer gewaltthätiger darauf hin, daß Familie, Schule und Staat befreit werden sollten von den Geboten unseres Heilandes Jesu Christi, befreit von den Geboten Gottes. Es haben sich ja im Laufe des Jahrhunderts alle Staaten als confessionslos erklärt, als Staaten, in denen der einzig wahre hl. katholische Glaube gerade so geachtet, geschützt und vertheidiget wird, wie jede andere falsche christliche, ja auch nicht christliche, jüdische Confession; oder, richtiger gesagt, auf dem Papiere steht zwar die katholische Kirche anderen Confessionen gleichgestellt, in der That jedoch wird jeder Irrthum beschützt und vertheidiget, die hl. katholische Kirche mit allen ihren Einrichtungen hingegen wird unter dem Deckmantel

des Fortschrittes und allseitiger Freiheit der Verfolgung preisgegeben. Ganz besonders heftig wird die Lehre über Jesum Christum, als wahren Gott, der zur Rechten des Vaters im Himmel thront, und auch im Allerheiligsten Altarsacramente gegenwärtig ist, bekämpft, verhöhnt und geleugnet, weshalb auch der heilige Vater ausdrücklich bemerkt, daß in unserer Zeit mehr als einmal die gottlose arianische Häeresie, welche die Gottheit Jesu leugnete, wiederholt worden sei.

Ist nun die Thatfache, daß man in Laufe des XIX. Jahrhunderts die Interessen des Heilandes so sehr bekämpft und den Einfluß seiner Kirche aus dem privaten und öffentlichen Leben immer mehr entfernt, daß sich die Staaten mit Hintansetzung Jesu des Herrn auf eine ganz andere Grundlage gestellt haben, daß die Gottheit Jesu Christi ganz offen geleugnet, und der Glaube an ihn im Allerheiligsten Altarsacramente geschmäht und verhöhnt wird, daß die heiligen Hostien mißbraucht und geschändet werden, ist ferner die Thatfache, daß sehr viele nicht bloß aus leichtsinniger Gleichgiltigkeit, sondern auch wegen ihres Unglaubens von der hl. Messe und hl. Communion fern bleiben, ja viele sogar den Heiland sacrilegisch empfangen . . . ist diese Thatfache für das vor Liebe und Barmherzigkeit überströmende Herz Jesu nicht traurig, bitter, peinlich und beleidigend genug? Der Heiland ist ja für alle Menschen auf die Welt gekommen, für alle hat er gelitten, für alle sein heiligstes Blut vergossen, für alle seine Kirche eingesetzt, für alle ist er gegenwärtig im allerheiligsten Altarsacramente und doch, wie viele wollen ihn nicht anerkennen, wollen ihn nicht lieben; in ihrer Undankbarkeit fliehen sie vor ihm und werden auf ewig verloren gehen. Umsonst also seine Qualen, umsonst seine Todesangst, umsonst seine Liebe und sein Leben im Tabernakel! Welche Schmerzen, Trauer und Qualen müssen wohl sein göttliches, barmherziges Herz erfüllen!

Was sollen nun wir thun, die wir so glücklich sind, daß wir an ihn glauben, ihn lieben und ihn als unsern Gott anbeten? Wird unser Herz nicht von selbst dazu angetrieben, daß wir ihn durch unsern lebendigen Glauben und unsere hingebende Liebe für alle ihm zugefügten Beleidigungen Genugthuung leisten und zwar gerade im letzten Jahre dieses so unglücklichen, dem Heilande so feindlich gesinnten Jahrhunderts? Wie recht haben also die oben genannten katholischen,

dem Heilande ergebenen Männer gehandelt, daß sie solche sühnende Feierlichkeiten für das Jahr 1900 anregen, wie sehr kamen sie unserm innigsten Herzenswunsche entgegen! Höret, was darüber der hl. Vater denkt.

Der hl. Vater schreibt: „Bereitwilligst spenden wir Unser Lob und Unsere Anerkennung diesem Plane, den die Frömmigkeit Einzelner geschaffen. Könnte denn etwas Heiligeres und Heilsameres ins Werk gesetzt werden? Was das Menschengeschlecht ersehnt, was es liebt, erhofft und erstrebt, Alles liegt im eingeborenen Gottessohn; er ist ja unser Heil, unser Leben und unsere Auferstehung; ihn verlassen wollen, das hieße sich selber ins tiefste Verderben stürzen.

Es ist nun wahr, niemals verstummt sie, nein, immer und überall wiederhallet die Christo dem Herrn gebührende Anbetung, sein Lob, seine Verehrung, der ihm schuldige Dank; doch die Beweise des Dankes und der Verehrung können niemals so groß sein, daß ihm nicht weit zahlreichere und größere gebürten. Hat ferner nicht unser Jahrhundert gar Manche aufzuweisen, die voll schändlichen Undankes ihrem göttlichen Erlöser seine Liebe mit Verachtung, seine Wohlthaten mit Beleidigungen vergelten? Wahrlich, das Leben so Vieler, die um sein Gesetz und sein Gebot sich nicht kümmern, ist ein Beweis jener verworfenen und undankbaren Gesinnung. Und hat nicht unsere Zeit es mehr als einmal gesehen, daß die Frevelthat des Arius, die Leugnung der Gottheit Christi, erneuert ward? Darum muthig aus Werk, ihr Alle, die ihr mit diesem neuen und herrlichen Vorschlage die Frömmigkeit des Volkes angeregt habet. Durch diese religiösen Kundgebungen möget ihr eueren Abscheu gegen alle Gottlosigkeit, welche in unseren Tagen durch Wort und That begangen worden, ausdrücken und für die Beleidigungen Jesu Christi, mit denen seine göttliche Majestät öffentlich verletzt wurde, öffentlich Sühne leisten.“ So der hl. Vater.

Was liegt nun Euch, in Christo geliebte Gläubige der Laibacher Diöcese, ob? Haben denn nicht auch wir Grund genug dem allerheiligsten Herzen Jesu für alle die Beleidigungen, die ihm im Altarsacramente zugefügt werden, Sühne zu leisten? Schweigen will ich von öffentlichen Verleumdungen, schweigen von gegenseitigem Hasse aufgehefter Personen und Stände, ich frage nur, wird denn nicht auch bei uns

die Gottheit Christi geleugnet, hat man nicht das Christenthum als das Grundprinzip des öffentlichen Lebens laut verworfen, wird nicht gerade in jüngster Zeit die Trennung der Schule vom Einflusse der hl. Kirche verlangt, wird nicht gegen hl. Missionen, gegen fromme Pilgerfahrten, gegen Ordensleute und das klösterliche Leben lästernd geschrieben, hat man nicht sogar das Heidenthum gerühmt und die Kirche Jesu als eine Feindin der Nationen hingestellt, wird denn nicht Unzucht und Fleischeslust als des Menschen Höchstes gepriesen und verherrlicht? Sind denn nicht Bücher und Zeitungen einer gewissen Richtung voll von diesem Gott und seiner Kirche feindlich entgegen-tretenden Geiste?

Ich weiß es und auch ihr müßt es fühlen, daß dort, wo Blätter und Bücher dieser Richtung gelesen werden, die Herzen kalt werden für die katholische Kirche, und lau für den Gottesdienst und Empfang der hl. Sakramente, daß dort die größte Gefahr droht, die christlichen Pflichten zu vernachlässigen und auf Gott zu vergessen. — Nun frage ich, sind derartige Zeitungen und Bücher nicht gefährlich für euer gläubige Ueberzeugung, für euer christliches Leben, gefährlich für euer ewiges Seelenheil? Und wenn sie es sind, dürft ihr sie bestellen? oder lesen? in euern Häusern behalten? weiter verbreiten und empfehlen?

Haben wir demnach nicht Grund genug, auf den Ruf des hl. Vaters zu hören? und sollen wir nicht gerade in diesem Jubiläum bereit sein dem göttlichen Herzen Jesu im Tabernakel für alle die bitteren Beleidigungen, die es in unserm Jahrhundert erlitten und noch erleiden muß, Sühne zu leisten? Für diese unserm Herzen so zusagende Genugthuung bestimme ich besonders die Feiertage: Frohnleichnam, Herz-Jesu Fest mit ihren Octaven, ferner die Tage von Weihnachten künftigen Jahres 1900 bis zu drei hl. Königen des Jahres 1901. Die Art und Weise der feierlichen Genugthuung wird euch zur rechten Zeit kundgemacht werden. Vorläufig spreche ich nur den Wunsch aus, es möge zunehmen die Zahl der Gläubigen und der Pfarreien, welche an Sonntagen gemeinschaftlich und laut das allerheiligste Altarsakrament anbeten; es mögen sich alle, besonders Männer und Jünglinge, in reicher Anzahl an der Herz-Jesu-Feier am ersten Freitag oder Sonntag des Mo-

nates betheiligen und wenn möglich, zum Tische des Herrn hintreten; es mögen Verbreitung finden der dritte Orden, die Bruderschaft der hl. Familie, die Marianischen Congregationen für Jünglinge und Mädchen, daß sie so vereint öfters die hl. Sacramente empfangen, Kraft und Erleuchtung finden zum Kampfe gegen alle Leidenschaften und Versuchungen, und zur Treue dem Heilande nicht bloß dem Munde, sondern auch dem Herzen und dem Leben nach.

Zu allem dem sollen euch die hl. Missionen anleiten und aneifern; sie ermahnen ja zur Buße und zur Besserung des Lebens und entflammen die Herzen zur Liebe und Treue zu unserm Heilande, Jesu Christo. Wenn ihr diese meine Wünsche erfüllet, dann werdet ihr dem göttlichen Herzen Jesu jene Genugthuung leisten, von der der hl. Vater sagt, daß sie die beste sei. Er schreibt nämlich: „Die erwünschteste und werthvollste Art und Weise der Genugthuung, die das Gepräge der Wahrheit und innern Ernstes an sich trägt, ist die, daß wir unsere Fehler bereuen, und nach erbetener Verzeihung und erlangtem Herzensfrieden unsere Pflichten genauer erfüllen, oder damit vom frischen beginnen, falls wir davon nachgelassen. Weil aber für all dies gerade das Jubiläum die besten Gelegenheiten bietet, ist es klar, daß sich das christliche Volk darauf mit ganzem Herzen und voll des heiligsten Vertrauens vorbereiten müsse.“

III.

Nachdem ich Euch, Geliebte im Herrn, erklärt, was das Jubiläum bezweckt, und welche zweckdienliche und unserer dem Heilande so feindlichen Geistesströmung angemessene Feierlichkeiten dafür vorbereitet werden, höret nun, wie der hl. Vater uns das Jubiläum verkündet, und bezüglich der Andachten und Ablässe sich äußert.

Er sagt: „Darum haben Wir denn die Augen zum Himmel erhoben und zum erbarmungsreichen Gott inständig gebetet, er möge Unser Wollen und Beginnen gnädig segnen, mit seiner Gnade den Geist der Menschen erleuchten und in seiner Güte die Herzen rühren. Und nun dem Beispiele der römischen Päpste, Unserer Vorgänger, folgend, in Uebereinstimmung mit Unsern ehrwürdigen Brüdern, den Cardinälen der hl. römischen Kirche, verordnen und

verkündigen Wir hiemit im Namen des allmächtigen Gottes, im Namen der hl. Apostel Petrus und Paulus und in Unserm Namen ein allgemeines, großes Jubiläum, welches mit der ersten Vesper des Weihnachtsfestes im Jahre 1899 beginnen und mit der ersten Vesper des Weihnachtsfestes im Jahre 1900 schließen soll. Möge es von glücklichem Erfolge begleitet sein zur Ehre Gottes, zum Heile der Seelen, zum Besten der Kirche."

Nachdem so der hl. Vater das Jubiläum verkündet, öffnet er die reiche Schatzkammer der ihm anvertrauten und zur Verwaltung übergebenen Gnaden und verleiht vollkommenen Ablass allen jenen, welche wahrhaft ihre Sünden bereuen, die hl. Sakramente der Buße und des Altars empfangen und die römischen Basiliken des hl. Petrus und Paulus, St. Johann im Lateran und Maria Maggiore besuchen: und zwar alle jene, die in Rom ihren Wohnsitz haben, sollen jene Kirchen an zwanzig Tagen, jene aber, die als Pilger nach Rom gekommen sind, mindestens an zehn Tagen, wenigstens einmal täglich mit Andacht besuchen und daselbst für die Erhöhung der Kirche, für die Ausrottung der Irrlehren, für die Eintracht unter den katholischen Fürsten und für das Wohl des christlichen Volkes beten.

Die Ablässe können also nur in Rom gewonnen werden. Gewöhnlich wird nach Ablauf des Jubeljahres durch Verlängerung derselben für einige Monate bewilliget, daß die Jubiläumsablässe unter bestimmten Bedingungen in jeder Pfarre gewonnen werden können. Das haben wir wahrscheinlich auch für das Jahr 1901 zu erwarten; allein im Jahre 1900 können die Ablässe nur in Rom gewonnen werden.

Deshalb ladet uns der hl. Vater so liebevoll nach Rom ein und erwartet, daß die Gläubigen recht gerne hin in die ewige Stadt eilen werden, nicht um Neugierde zu befriedigen oder an weltlichen Unterhaltungen ihr Herz zu sättigen, sondern daß sie ihrer gläubigen Ueberzeugung Genüge leisten und vor der ganzen Welt ihren christlichen Glauben bekennen. Nach Rom ist also der Ruf des hl. Vaters.

Und wie gerecht und geziemend ist dies! Was ist denn Rom für uns? Gott selbst hat dieser Stadt das Merkmal besonderer Würde und Erhabenheit eingeprägt. Er hat es ja in seiner Vorkehrung so ge-

fügt, daß der hl. Petrus gerade in Rom seinen apostolischen Stuhl aufgeschlagen hat, er, der erste Papst, der erste und eigentliche Stellvertreter des Heilandes, und das Oberhaupt aller Katholiken, der ganzen katholischen Welt. Der hl. Vater schreibt:

"Zu einer Pilgerfahrt nach Rom regt uns an schon das ureigenste Wesen der ewigen Stadt, ihr eigenthümlicher Charakter, der ihr von Gott selbst aufgeprägt ist, und weder durch Menschenlist, noch durch Gewalt verwischt werden kann. Denn Jesus Christus, der Heiland der Welt, hat die Stadt Rom vor allen andern Städten zu einer erhabenen, und zwar nicht bloß menschlichen Bestimmung auserkoren, und für sich selbst hat er sie geweiht. Hier hat er, nicht ohne lange und geheimnisvolle Vorberereitung, den Sitz seines Reiches errichtet; hier soll nach seiner Anordnung der Thron seines Stellvertreters für alle Zeiten stehen; hier soll, so hat er gewollt, das Licht der himmlischen Lehre heilig und unverletzt gehütet werden und von hier soll dasselbe wie von seinem Hauptorte und aus seiner vornehmsten Quelle weithin über alle Lande sich verbreiten, so zwar, daß, wer vom römischen Glauben abweicht, von Christus selbst sich trennt. Die Heiligkeit Roms wird noch gehoben durch die uralten Denkmale der Religion, durch die großartige Erhabenheit seiner Kirchen, durch die Gräber der Apostelfürsten und durch die Katakomben, die unterirdischen Grabstätten der Helden des Martyriums. Wer die Stimmen all dieser Denkwürdigkeiten zu vernehmen versteht, der wird wahrhaft fühlen, daß er nicht in einer fremden Stadt weilt, sondern in seiner Heimat sich befindet, und mit Gottes Gnade wird er besser, als er gekommen, von hier zurückkehren."

So liebevoll und energisch ladet uns der heilige Vater nach Rom, auf daß wir dort anwesend die Erhabenheit, Bedeutung und Würde dieser Stadt fühlen und kennen lernen möchten. Und um ja gewisser dieses zu erreichen, widerruft er alle bisher den Gläubigen ertheilten Ablässe und beschränkt sie so, daß sie während des Jubiläums nicht zu Hause, sondern nur in Rom gewonnen werden können. Giltig bleiben nur folgende Ablässe: 1) die Ablässe in der Sterbestunde; 2) Ablässe für den englischen Gruß; 3) Ablässe von 10 Jahren und 10 Quadragenen für den Besuch der Kirchen, wo das Allerheiligste

zur 40stündigen Anbetung ausgekehrt ist; 4) Ablässe für die Begleiter des Altarsakramentes, wenn es zu Kranken getragen wird; 5) Ablässe für den Besuch der Kirche „Maria, Königin der Engel“ in Portiuncula; 6) einige Ablässe, welche die Bischöfe erteilen, wenn sie sich ihres Bischofs-Ornates bedienen; 7) die Ablässe des privilegierten Altares für Verstorbene, sowie alle anderen Ablässe, welche den Verstorbenen zugewendet werden, auch die Ablässe für Lebende, aber nur so weit man damit den Verstorbenen helfen will, so daß sie den Verstorbenen und nicht den Lebenden zu Gute kommen. Allein nicht bloß die Ablässe widersteht der hl. Vater, sondern auch alle anderen den Bischöfen gegebenen Vollmachten, außer die Vollmacht für Sterbeablässe und für Dispensen und Absolutionen ihrer Untergebenen in allen geheimen, wenn auch dem päpstlichen Stuhle reservierten Fällen, wie sie das Tridentinische Concil zuerkennt, und auch in öffentlichen Fällen, wie sie für einzelne Personen und Einzelfälle der römische Stuhl oder das allgemeine Kirchenrecht zugesteht.

Die Vollmachten und Ablässe beschränkt nun der hl. Vater, um uns entschiedener für die Romreise zu bestimmen, auf daß wir dort an den außergewöhnlichen Gnaden des Jubiläums Theil nehmen, im hl. Glauben uns bestärken, im christlichen Leben uns erneuern und so sicherer das Seelenheil erlangen. Wie in den früheren Jahren, so werden auch in diesem Jubiläum die Gläubigen seine Stimme hören, scharenweise werden sie hinströmen zu den Gräbern der Apostel, ins ewige Rom; und wie einst, so wird sich auch jetzt der Segen Gottes von Rom aus über die ganze Welt ergießen, auch über unser engeres Vaterland. Dürfte ich vielleicht meiner Hoffnung Ausdruck geben, daß sich eine genügende Anzahl von Pilgern auch aus unserer Diocese finden könnte, die gewillt wären über Loretto nach Rom zum hl. Vater als gehorsame Söhne zu pilgern? Wenn sich eine genügende Zahl von Pilgern melden sollte, werde ich alle Vorforge treffen, daß wir mitssammen Loretto besuchen, in Rom dem hl. Vater unsere Huldigung darbringen, dort alle für die Ablässe vorgeschriebenen Andachten verrichten und so reichlichen Segen Gottes für uns, für unsere Angehörigen, für unsere Diocese, für die ganze Welt vom Himmel erflehen.

Wahr ist es nun, daß die größte Mehrzahl nach Rom zu pilgern verhindert sein wird, allein auch über diese wird sich der Segen Gottes ergießen; mit dem hl. Paulus rufe ich euch zu: „Brüder, wir ermahnen euch, daß ihr nicht vergeblich die Gnade Gottes empfanget; denn Gott spricht: „Zur gnadenreichen Zeit erhör ich Dich und am Tage des Heils helf ich Dir.““ Siehe, jetzt ist die gnadenreiche Zeit, siehe, jetzt ist der Tag des Heiles.“¹⁾ Verschließen wir also unsere Thüren dem Segen des Jubiläums nicht, öffnen wir die Thore unseres guten Willens zur Buße und Besserung und erheben wir die Hände zum inbrünstigen Gebete, auf daß der Gnadenregen des Jubiläums, sich ergieße über uns, über unsere Herzen, unsere Häuser, unser Vaterland. Das zur Reize gehende Jahrhundert kannte wenig Glück, brachte wenig Segen, fand wenig süßen Friedens, das neue zwanzigste Jahrhundert könnte glücklich werden ohne neue Kanonen, neue Maschinen und Fabriken, nie aber ohne den Segen des Jubiläums.

Das zwanzigste Jahrhundert bedarf nicht des Jammers und der Verzweiflung, nein, es hat nur den Frieden nöthig, den wahren, inneren Herzensfrieden; dieser zieht aber nur ein in reine Herzen und die soll uns reinigen das Jubiläum, wenigstens von den Todsünden, zumal von der Sünde der Unzucht.

Das zwanzigste Jahrhundert bedarf des Friedens in den Familien, in den Gemeinden. Den Frieden findet man aber nicht dort, wo man bloß für das irdische Glück lebt, nur für den körperlichen Genuß arbeitet, nur für Zerstreuungen und Unterhaltungen; da herrscht der liebe Friede nicht, sondern nur Unzufriedenheit, Zwist und Hader und Unwille. Im Jubiläum ermahnt uns nun der hl. Vater loszureißen unsere Herzen von der Genußsucht und Lüsterheit, loszureißen von der Erde und Sinneslust und Aug und Herz hinauszurichten gegen Gott, in die Ewigkeit. Dies ist aber unmöglich ohne Glauben, ohne Gebet, ohne christliches Leben in den Familien und den Gemeinden. Das Jubiläum will nun alles, Haus und Flur, Land und Stadt durchwehen mit dem Geiste des Gebetes und wahrer Andacht, es ist ja ein heiliges Jahr.

¹⁾ 2 Cor. 6; 1. 2.

Das zwanzigste Jahrhundert bedarf des Friedens für die Völker, für alle Theile der Welt. Es möge nur fern bleiben der Meid und die Feindseligkeit der Nationen, fern von uns ein Welt- und Völkerkrieg! Das Jubiläum verkündet uns ja Liebe und Eintracht, verkündet und verschafft uns den Frieden Gottes. Würden doch alle in diesem Geiste die Hände zum Gebete falten und von ganzem Herzen anrufen: zukomme uns Dein Reich, das Reich des Friedens und der Liebe; würden doch alle nach dem Wunsche des hl. Vaters ihr Herz dem göttlichen Herzen Jesu schenken und darbringen, dann würde die Liebe Gottes und der himmlische Friede alle Herzen, alle Völker vereinen und näher bringen, es ist ja unter dem Himmel den Menschen kein Name gegeben, um selig zu werden, als der Name Jesus Christus; zu ihm müssen wir unsere Zuflucht nehmen, der da ist der Weg, die Wahrheit und das Leben. Dann, ja dann würde der hl. Friede bei uns seinen Einzug halten, und das blutige Schwert der Schlachten und Kriege würde in der Scheide ruhen, wenn alle das Reich Jesu Christi anerkennen und sich ihm vollständig unterwerfen wollten, und wenn „alle Zungen bekennen würden, daß der Herr Jesus Christus in der Herrlichkeit Gottes des Vaters ist“¹⁾, dann würde das Jubiläum den Eingang bilden zu einem neuen, goldenen Jahrhundert.

IV.

Zur Beginnfeier des Jubiläums ordne ich folgendes an:

1. Dieser Hirtenbrief soll den Gläubigen am 4. Adventssonntag vorgelesen werden.

2. Nachmittags soll man das Allerheiligste durch eine Stunde den Gläubigen zur Anbetung aussetzen; sie sollen aufgefordert werden, sich daran recht zahlreich zu betheiligen und womöglich laut und gemeinschaftlich zu beten, auf daß der Segen Gottes im Jubiläumsjahre sich recht reichlich ergieße über die römisch-katholische Kirche, über unser Oesterreich und unser engeres Vaterland.

¹⁾ Phil. 2, 11.

3. Zu Ave Maria soll in allen Kirchen eine halbe Stunde hindurch ein feierliches Geläute stattfinden.

4. In der Nacht vom 31. Dezember 1899 bis 1. Jänner 1900 darf in allen Kirchen und Kapellen, wo das Allerheiligste aufbewahrt wird, dasselbe spätestens um 11 Uhr, wo es jedoch leicht möglich ist und Anbeter vorhanden sein werden, schon um 10, 8 oder 6 Uhr ausgesetzt, zu Mitternacht ein Hochamt oder eine stille Messe, aber nur eine und zwar *de festo in Circumcisione Domini et Octava Nativitatis* gehalten werden. Die Gläubigen können während der heiligen Messe oder auch außerhalb derselben die hl. Communion empfangen, nur mögen sie von 8, oder wenigstens von 10 Uhr abends angefangen keine Nahrung mehr zu sich nehmen.

Das Allerheiligste kann bis zum Schlusse der hl. Messe, oder auch länger bis 2, 4 oder 6 Uhr früh ausgesetzt bleiben; denn es ziemt sich ja für den Beginn des Jubiläums, daß wir schon zur Nachtzeit aufstehen und hineilen den Schöpfer des Weltalls anzubeten, ihm das kostbarste Opfer, das Lamm Gottes darzubringen, am hl. Abendmahl Theil zu nehmen und auf diese Weise in dieser gelegenen Zeit uns Hilfe, Gnaden und Barmherzigkeit ersuchen: „Siehe, jetzt ist die gnadenreiche Zeit, siehe, jetzt ist der Tag des Heils.“ Die Kirche des Herrn wird mit den Jungfrauen verglichen, welche gerade zur Nachtzeit ihrem Bräutigam entgegenreisen, so sollen wir bei dieser feierlichen Gelegenheit dieser hl. Worte uns erinnern: machet zurecht euere Lampen: siehe, der Bräutigam kommt, eilet ihm entgegen! (Decret. Urb. et Orb. de 13. Nov. 1899).

Am Neujahrstage soll der Gottesdienst in der üblichen Art und Weise abgehalten werden, weshalb ich überall dort, wo es nothwendig erscheint, die *facultas binandi* nach Ermessen der Herren Pfarrer ertheile.

Der Segen des allmächtigen Gottes des Vaters und des Sohnes und des heiligen Geistes komme über euch und bleibe immerdar bei Euch. Amen.

Laibach am Feste des hl. Nikolaus am 6. Dezember 1899.

† Anton Bonaventura,
Fürstbischof.

77.

SVSPENSIO INDVLGENTIARVM ET FACVLTATVM

VERTENTE

ANNO VNIVERSALIS IVBILAEI

MILLESIMO NONINGENTESIMO

LEO EPISCOPVS

SERVVS SERVORVM DEI

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

Quod Pontificum maximorum sanxit auctoritas, ut Anni sacri solemnia Romae potissimum agerentur, id quidem cum provisa divinitus dignitate et grandioribus muneribus almae Urbis est admodum congruens. Haec enim omnium, quotquot ubique sunt, christianorum patria communis: haec sedes sacrae potestatis princeps, eademque traditae a Deo doctrinae custos sempiterna: hinc ut ab unico augustissimoque capite in omnes christianae reipublicae venas perenni communicatione vita propagatur. Nihil ergo tam consentaneum, quam catholicos homines vocatu Sedis Apostolicae huc certa per intervalla temporum convenire, ut scilicet una simul et remedia expiandis animis in Urbe reperiant et romanam auctoritatem praesentes agnoscant. Quod cum tam salutare ac frugiferum appareat, sane cupimus ut urbs Roma toto anno proximo maiore qua fieri potest frequentia mortalium celebretur: ob eamque rem peregrinationis romanae cupidis velut stimulos addituri, admissorum expiandorum privilegia, quae liberalitate indulgentiae Ecclesiae passim concessa sunt, intermittere volumus: videlicet, quod plures decessores Nostri in caussis similibus consuevere, Indulgentias usitatas apostolica auctoritate ad totum Annum sacrum suspendimus: verumtamen prudenti quadam temperatione modoque adhibito, ut infra scriptum est.

Integras atque immutatas permanere volumus et decernimus

I. Indulgentias *in articulo mortis* concessas:

II. Eam, qua fruuntur ex auctoritate Benedicti XIII decessoris Nostri, quotquot ad sacri aeris pulsum de genu vel stantes *Salutationem angelicam*, aliamve pro temporis ratione precationem recitaverint:

III. Indulgentiam decem annorum totidemque quadrageimarum Pii IX auctoritate an. MDCCCLXXVI iis tributam qui pie templa visitent in quibus Sacramentum augustum quadraginta horarum spatio adorandum proponitur:

IV. Illas item Innocentii XI et Innocentii XII decessorum Nostrorum decreto iis constitutas, qui Sacra-

mentum augustum, cum ad aegrotos deferatur, comitentur, vel cereum aut facem per alios deferendam ea occasione mittant:

V. Indulgentiam alias concessam adeuntibus pietatis causâ templum sanctae Mariae Angelorum Ordinis Fratrum Minorum extra Assisii moenia a vespere Calendarum Augusti ad solis occasum diei insequentis:

VI. Indulgentias, quas S. R. E. Cardinales Legati a latere, apostolicae Sedis Nuntii, item Episcopi in usu Pontificalium aut impertienda benedictione aliave forma consueta largiri solent:

VII. Indulgentias Altarium Privilegiatorum pro fidelibus defunctis, aliasque eodem modo pro solis defunctis concessas: item quaecumque vivis quidem concessae sint, sed hac dumtaxat causa ut defunctis per modum suffragii directe applicari valeant. Quas omnes et singulas volumus non prodesse vivis, prodesse defunctis.

De facultatibus vero haec constituimus et sancimus, quae sequuntur.

I. Rata firmaque sit facultas Episcopis aliisque locorum Ordinariis impertiendi indulgentias *in articulo mortis* eademque communicandi secundum Litteras a Benedicto XIV decessore Nostro datas Nonis Aprilis An. MDCCXLVII:

II. Item ratae firmaeque sint facultates Tribunalis Officii Inquisitionis adversus haereticam pravitatem, eiusque Officialium: Missionariorum quoque et Ministrorum qui vel ab eodem Tribunali, vel a Congregatione S. R. E. Cardinalium negotiis propagandae Fidei praeposita, vel alias ab apostolica Sede ad id deputati fuerint: nominatim facultas absolvendi ab haeresi eos, qui, eiurato errore, ad fidem redierint:

III. Ratae firmaeque sint facultates, quas Officium Poenitentiariae Nostrae apostolicae Missionariis, in locis Missionum earumque occasione exercendas, concesserit:

IV. Item facultates Episcoporum aliorumque sacrorum Antistitum circa dispensationes et absolutiones suorum subditorum in casibus occultis etiam Sedi apo-

stolicae reservatis, quemadmodum ipsis a sacra Tridentina Synodo, seu alias, etiam in publicis casibus, a iure communi ecclesiastico et ab apostolica Sede pro certis personis et casibus permissae dignoscuntur. Idem statuimus de facultatibus Antistitum Ordinum religiosorum, quaecumque ipsis in Regulares sibi subiectos ab apostolica Sede tributae sint.

Iis exceptis, de quibus supra memoravimus, ceteras omnes et singulas Indulgentias tam plenarias, etiam ad instar Iubilaei concessas, quam non plenarias, suspendimus ac nullas iubemus esse. Similique ratione facultates et indulta absolvendi etiam a casibus Nobis et apostolicae Sedi reservatis, relaxandi censuras, commutandi vota, dispensandi etiam super irregularitatibus et impedimentis cuilibet quoquo modo concessa, suspendimus ac nulli suffragari volumus ac decernimus. Quocirca praesentium auctoritate Litterarum praecipimus ac mandamus, ut, praeter Indulgentias Iubilaei, easque quas supra nominatim excepimus, nullae praeterea aliae uspiam, sub poena excommunicationis eo ipso incurrendae aliisque poenis arbitrio Ordinariorum infligendis, publicentur, indicantur, vel in usum demandentur.

Quaecumque autem his Litteris decreta continentur, omnia ea stabilia, rata, valida esse volumus et iubemus, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Earum vero exemplis aut transumptis, etiam impressis, Notarii publici manu et sigillo personae in ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eandem volumus haberi fidem, quae haberetur praesentibus si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostrae suspensionis, decreti, declarationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contra ire, si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Apostolorum Petri et Pauli se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo nonagesimo nono Pridie Cal. Octobris, Pontificatus Nostri anno vicesimo secundo.

C CARD. ALOISI MASELLA PRO-DAT.

A. CARD. MACCHI

VISA

DE CVRIA I. DE AQVILA E VICECOMITIBVS

Loco + Plumbi

Reg. in Secret. Brevium.

I. CVGNONIVS.

78.

Sanctissimi Domini Nostri LEONIS

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE XIII.

CONSTITVTIO QVA INDVLGENTIAE IVBILAEI

ANNI MDCCCC

CONCEDVNTVR

MONIALIBVS, OBLATIS, TERTIARIIS ALIISQVE SIVE PVELLIS SIVE MVLIERIBVS IN MONASTERIIS PIISVE COMMVNITATIBVS DECENTIBVS EREMITIS, INFIRMIS, CARCERE AVT CAPTIVITATE DETENTIS CVM OPPORTVNIS FACVLTATIBVS CIRCA ABSOLVTIONES ET VOTORVM COMMVTATIONES

LEO EPISCOPVS

SERVVS SERVORUM DEI

AD FVTVRAM REI MEMORIAM

Aeterni Pastoris infinitam caritatem animo repudiantes, qui *proprias oves vocat nominatim*¹⁾, *ut vitam habeant et abundantius habeant*²⁾, quique ipsarum adventum ad sui gremium non modo expectat, sed ipse saepe praevertit, consilium agitavimus de Apo-

¹⁾ Io. x, 3.

²⁾ Ibid. 10.

stolicae liberalitatis thesauro recludendo in proximum annum Iubilaei iis etiam, quibus sua conditio non sinit ut praescriptam peregrinationem ad almam hanc Urbem et ad beatorum Apostolorum limina suscipiant. Placuit igitur fructu vacuum non redire multorum fidem ac pietatem, qui huiusmodi iter summo cum studio essent aggressuri, nisi eos aut septa monasterii, aut ineluctabilis captivitas, aut corporis infirmitas impediret. Quae quidem relaxatio atque benignitas non istorum tantum necessitati aut utilitati prospiciet, sed in communem omnium salutem redundabit. Coniunctis enim tot hominum precibus et lacrimis, quos vel vitae innocentia

et religionis ardor, vel poenitentia, vel calamitas segregavit a ceteris, divinae misericordiae placandae spem licebit multo validiorem fovere. Quamobrem vi praesentium literarum opportunas rationes describere decrevimus, quibus quum viri tum mulieres in eremis, monasteriis et religiosis domibus assidue vitam degentes, vel custodiis et carceribus detenti, vel morbis aut infirmitatibus impediti quominus veneranda Apostolorum sepulcra et Patriarchales Urbis Basilicas adeant, permissarum absolutionum concessique plenarii Iubilaei fieri participes valeant.

Qui autem sub hac providentia comprehenduntur, hi sunt:

I. Moniales omnes, quotquot solemnita vota religionis ediderunt et in monasteriis degunt sub claustris perpetui disciplina; item quae tyrocinium exercent, quaeve in monasteriis, aut educationis aut alia de causa legitima, commorantur. Pariter Monasteriorum huiusmodi Moniales, quae stipis colligendae gratia septa religiosa egrediuntur:

II. Oblatae, vitae societate coniunctae, quarum Instituta fuerint ab Apostolica Sede vel ratione stabili, vel ad experimentum probata, una cum suis novitiis atque educandis puellis aliisque communi cum ipsis contubernio utentibus, quamquam severiori claustris lege non adstringantur:

III. Tertiariae sub uno eodemque tecto communiter viventes cum suis pariter novitiis atque educandis puellis, aliisque cum ipsis una degentibus, etsi severiore claustris lege minime teneantur, earumque Institutum nec unquam ad hunc diem ab Apostolica Sede approbatum fuerit, nec ut approbatum in posterum haberi debeat vi praesentis concessionis:

IV. Puellae ac mulieres in gynaeceis seu Conservatoriis degentes, quamvis nec Moniales, nec Oblatae, nec Tertiariae, nullisque claustris legibus obnoxiae sint. Has omnes, quas diximus, tam in Urbe quam extra, ubique locorum et gentium degentes, praesentis concessionis gratia et privilegio frui posse decernimus ac declaramus.

V. Idem concedimus Anachoretis atque Eremitis, non quidem eis qui nullis clausurae legibus adstricti vel in collegio et societate, vel solitarii sub Ordinariis regimine certisque legibus aut regulis obtemperantes vivunt: sed eis qui in continua licet non omnimode perpetua clausura et solitudine deditam contemplationi vitam agunt, etiamsi monasticum aut regularem Ordinem profiteantur, ut Cistercienses aliquot, Chartusienses, Monachi et Eremitae sancti Romualdi solent.

VI. Ad utriusque sexus Christifideles eandem concessionis gratiam extendimus, qui captivi in hostium potestate versantur, ad eosque ubique locorum, qui ex civilibus aut criminalibus causis in carcere detinentur; item qui exilii poenam aut deportationis luunt; qui in

triremibus aut alibi ad opus damnati reperiuntur; denique ad religiosos viros qui suis in coenobiis sub custodia retinentur vel qui ex rectorum praecepto certam habent sedem, quasi exilii aut deportationis loco assignatam.

VII. Eandem concessionem communem esse pariter volumus utriusque sexus infirmis cuiusvis ordinis et conditionis, vel qui iam extra Urbem in morbum aliquem inciderint, cuius causa, intra Iubilaei annum, Urbem adire, medici iudicio, non possint, vel qui, licet convalescerint, non sine tamen gravi incommodo romanum iter aggredi possint, vel qui omnino dare se in iter imbecilla ex habitu valetudine prohibeantur. Horum denique numero senes haberi volumus, qui septuagesimum aetatis suae annum excesserint.

Itaque istos omnes et singulos monemus, hortamur et obsecramus in Domino, ut peccata sua in amaritudine animae recolentes eademque intimo animi sensu detestantes, saluberrimo Poenitentiae sacramento et congruis satisfactionibus suam quisque conscientiam expiare curent; tum ad caeleste Convivium ea, qua par est, fide, reverentia, caritate, accedant, Deumque optimum maximum, per Unigenitum Filium eius ac per merita augustissimae Virginis Mariae et beatorum Apostolorum Petri et Pauli omniumque Sanctorum, iuxta Nostram Ecclesiaeque mentem enixius precibus orent pro sanctae Ecclesiae prosperitate atque incremento, pro extirpandis erroribus, pro catholicorum principum concordia, totiusque christiani populi tranquillitate et salute; in eumque finem visitationi quatuor Urbis Basilicarum, alia religionis, pietatis, caritatis opera devote sufficiant, quum voluntaria, tum praesertim a delectis sacri ordinis viris auctoritate Nostra iniungenda, prout infra edicetur.

Scilicet volumus ac iubemus ut venerabiles fratres Episcopi alique locorum Ordinarii Monialibus, Oblatis, Tertiariis, aliisque superius memoratis sive puellis, sive mulieribus, Anachoretis, Eremitis, in carcere detentis, aegrotantibus et septuagenario maioribus, statuam ac praescribam sive per se, sive per prudentes Confessarios, congrua religionis ac pietatis opera iuxta singulorum statum, conditionem et valetudinem ac loci et temporis rationes: quorum perfunctionem operum pro visitatione quatuor Urbis Basilicarum valere volumus ac decernimus. Eandem commutandorum operum facultatem concedimus Praelatis Regularibus videlicet utendam erga Instituta et personas singulas quae in ipsorum iurisdictione sint. — Eodem genere personis quae in Urbe degant, designari opera sufficiens volumus per dilectum Filium Nostrum S. R. E. Cardinalem Vicarium eiusque vices gerentem, sive per se ipsos sive per prudentes Confessarios.

Itaque Omnipotentis Dei misericordia et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, iis omni-

bus et singulis, quos supra memoravimus, vere poenitentibus et intra praesentem Iubilaei annum rite confessis ac sacra Communione refectis, Deumque, ut supra dictum est, orantibus, omnia denique implentibus alia iniungenda opera in locum visitationum, ac vel inchoatis tantum iisdem operibus, si morbus periculosus oppreserit, plenissimam omnium peccatorum indulgentiam, veniam et remissionem, etiam duplici vice intra anni sancti decursum si iniuncta opera iteraverint, haud secus ac si praescripta communiter ceteris omnibus expleverint, de Apostolicae liberalitatis amplitudine largimur atque concedimus.

Monialibus earumque novitiis licere volumus, at prima dumtaxat vice, sumere sibi ex alterutro Cleri ordine Confessarios, qui tamen sint ad audiendas Monialium confessiones rite approbati. Anachoretis atque Eremitis supra dictis, itemque Oblatis, Tertiariis, puellis ac mulieribus in monasteriis piisque domibus vitam communem agentibus, quibus forte ordinario tempore eligendi sibi Confessarii libera facultas non sit, similiterque Christifidelibus captivitate, carcere aut custodia, infirmitate aut senectute impeditis, fas esse iubemus eligere sibi prima vice dumtaxat Confessarios quoscumque, dummodo ad confessiones personarum saecularium probati rite sint. Idem eisdem conditionibus liceat viris religiosus ex quolibet Ordine aut Congregatione vel Instituto. — Confessariis sic electis concedimus et tribuimus ut personas supra dictas, auditis earum confessionibus, absolvere possint a quibusvis peccatis, etiam apostolicae Sedi speciali forma reservatis, excepto casu haeresis formalis et externae, imposita poenitentia salutari aliisque iuxta canonicas sanctiones rectaeque disciplinae regulas iniungendis. Praeterea confessariis, quos moniales sibi elegerint, facultatem facimus dispensandi super vota quaelibet ab ipsis post solemnem professionem facta, quae regulari observantiae minime adversentur. Simili modo Confessarios

supra memoratos etiam dispensando commutare posse volumus omnia vota, quibus Oblatae Novitiae, Tertiae, puellae et mulieres in communibus domibus agentes sese obstrinxerint, exceptis iis, quae Nobis et apostolicae Sedi reservata sint: factaque commutatione, a votorum etiam iuratorum observantia absolvere.

Hortamur autem Venerabiles Fratres Episcopos aliosque locorum Ordinarios, ut Apostolicae Nostrae benignitatis exemplo, eligendis ad praesentium effectum Confessariis impertiri ne recusent facultatem absolventi a casibus qui ipsis Ordinariis reservati sint.

Volumus denique ut praesentium transumptis sive exemplis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici et sigillo viri in sacri ordinis dignitate constituti munitis, eadem ab omnibus adiungatur fides, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si exhibitae forent vel ostensae. Ceterum harum decreta et iussa Litterarum rata, valida, firma in omnes partes esse et fore decernimus, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrae declarationis, hortationis, concessionis, derogationis, decreti et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo nonagesimo nono Calend. Novembris, Pontificatus Nostri anno vicesimo secundo.

C. CARD. ALOISI MASELLA PRO-DAT.

A. CARD. MACCHI

VISA

DE CVRIA I. DE AQUILA E VICECOMITIBVS

Loco † Plumbi

Reg. in Secret. Brevium

I. CVGNONIVS.

79.

Decretum urbis et orbis,

zadevajoč polnočno sv. mašo v noči od 31. decembra 1899 do 1. januarja 1900 in v noči od 31. decembra 1900 do 1. januarja 1901.

Anni sacri a Beatissimo Patre et Domino Nostro Leone XIII feliciter indieti, proxime celebraturos initia, summopere decet nocte surgentes adire saeculi Auctorem, ad eius aras provolvi, acceptissimam offerri Hostiam, divinum scilicet Agnum, sacro convivio interesse, ut opportuno maxime tempore liceat auxilium, gratiam, misericordiam invenire: *Nunc enim propior est salus. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis.* Quod si regnum caelorum, id est prae-

sentis temporis Ecclesia, simile esse perhibetur decem virginibus sponso de nocte occurrentibus, hac potissimum solempni faustitate licet unicuique mentem accuratius in sacra illa verba intendere: *aptate vestras lampades: ecce sponsus venit exite obviam ei.*

Cum insuper media nocte postremae diei mensis Decembris futuri anni praesens absolvatur saeculum novumque habeat initium; valde congruum est, ut pio quodam ac solempni ritu Deo gratiae agantur pro acce-

ptis huius decursi saeculi beneficiis, et potiora impetrentur, urgente praesertim necessitate temporum, ad novum saeculum auspiciato ineundum.

Itaque ut imminens annus MCM ab implorata Dei oppe Eiusque Unigeniti Filii Servatoris nostri sumat auspicia idemque prospero cursu finiatur, longe felicius, uti sperare fas est, allaturus aevum; Ssmus Dominus Noster Leo Papa XIII benigne concedit ut die 31 mensis Decembris, tum labentis, tum adventuri anni, media nocte in templis ac sacellis ubi Sma Eucharistia rite adservatur, iuxta prudens arbitrium Ordinarii, sui cuiusque loci, exponi possit adorandum

idem Augustissimum Sacramentum: facta potestate legendi vel canendi eadem hora coram Illo unicum missam de festo in Circumcisione Domini et Octava Nativitatis: fidelibus autem sive infra sive extra Sacrificii actionem, de speciali gratia, sacram synaxim recipiendi: servatis ceterum servandis.

Contrariis non obstantibus quibuscunque. Die 13 Novembris, anno 1899.

C. EPISCOPUS PRAENESTINUS **CARD. MAZZELLA**,
S. R. C. PRAEFECTUS.

D. PANICI, S. R. C. SECRETARIUS.
L. † S.

80.

P. n. gospodom učiteljem v preudarek.

Ker se zadnji čas še celo v strokovnih listih širijo o šoli popolnoma napačni nauki, sem dolžan posebno p. n. gg. učitelje na to opozoriti. V ta namen hočem prav na kratko dotične cerkvene nauke razviti, da v njihovi luči more vsakdo, ki je dobre volje in veren kristjan, razlikovati pravo od pogrešnega, dobro zrno od slabih plev.

I.

Otrok se mora vzgajati in vzgojiti. Paziti se mora na njegovo telo, da lepo raste in zdravo ostane; še bolj pa se mora paziti na njegovo dušo, da se dušne moči ne zamore, ampak razvijajo. Vzgoja naj otroka usposobi za vse naloge njegovega življenja. Tu je treba na dvoje paziti.

Najpoprej je treba paziti na vsesplošno nalogo vseh ljudi, na zadnji namen, katerega nam je postavil naš Stvarnik. Ta namen moramo doseči, moramo ga torej vedno pred očmi imeti, vse svoje življenje moramo po njem uravnavati. Ta zadnji namen pa, ki odločuje pravec vsemu življenju, ni samo naraven, ampak nadnaraven, kakor nam spričuje sama zgodovina in delo Božjega razodetja.

Zraven tega pa je treba paziti tudi na posebno nalogo našo v življenju, na naš poklic,

katerega moramo tako vršiti, da nikoli ne opustimo poti do zadnjega našega namena, marveč se mu vedno bolj približujemo. Ker, kaj bi nam koristili kratki dnevi življenja, ko bi zgrešili zadnji, večni namen.

Na to dvoje mora vzgoja paziti, drugače bi bila pomanjkljiva, pogrešna, nesrečna.

II.

Kdo pa je dolžan vzgajati? Stariši. Oni so otroku dali življenje; zato mu morajo tudi dobro življenje priskrbeti. Negovati morajo njegovo telo, razvijati mu vse dušne moči; vzgajati morajo otroka za večnost, skrbeti pa morajo tudi za pošten časen poklic njegov. To je naravna njihova pravica in dolžnost, nikdo jim te pravice vzeti, jih od te dolžnosti odvezati ne more. Tako vzgojo pa sme tudi otrok po naravni pravici od starišev pričakovati, da, zahtevati.

Kaj pa, ako stariši osebno ne morejo poskrbeti za tako vsestransko, časnost in večnost obsegajočo vzgojo svojih otrok? Kaj, ako nimajo časa, ako nimajo znanja? Morajo si poskrbeti namestnikov, ki bodo spopolnili, česar sami ne morejo. Ker si pa poedini učiteljev preskrbeti ne morejo, naj se združijo in naj si skupno poiščejo učitelja, ki jih bo na-

mestoval pri otrocih. Tako nastane šola in v šoli učitelj.

Kako vzvišen je torej poklic učiteljev! Stariši so otroku prvi za Bogom, učitelj pa otroku nadomestuje stariše. Učitelj naj torej v ljudski šoli izpolnjuje dolžnost starišev, on naj otroku razvija telesne in dušne moči, on naj ga pripravlja za časni poklic, pripravlja za večni namen, on naj vso dušo otrokovo tako vzgoji, da se bo ozirala z vsemi svojimi močmi vedno proti večnemu namenu.

In ta večni namen, oh, kako je velikan-ski! Ali ni sam Sin Božji prišel na svet, nas podučit in za nas umret, da nam ga omo-goči? Vzgojitelj pa ima prav to doseči, da delo samega Božjega Sina ne bo za otroka zastonj, vzgojitelj je sodelavec samega Boga!

III.

Iz tega vidimo, da vzgoja ni mogoča brez vere, brez verskih nauk in verskega življenja. Nadnaravno življenje vloženo v otroka pri sv. krstu, mora se skladno razvijati s celotnim naravnim življenjem, da, mora ga popolnoma prešinjevati, takó, da otrok vse svoje življenje uravnava v duhu verskih nauk in verskih zahtev: recimo kar naravnost, vzgoja mora gledati na to, da otrok krščanski živi. Ako vzgojitelj tega ne namerava, je vzgajanje pomanjkljivo in sicer pomanjkljivo v bistveni in najvažnejši točki. Kaj bi otroku pomagalo zdravo telo, kaj vse raznovrstno znanje, ko bi se ne priučil krščanskemu mišljenju in življenju, ko bi se ne priučil vedno gledati v večnost, in življenje tako uravnnavati, da večnosti ne izgubi.

Tako vzgajati so dolžni naši krščanski stariši, in prav tako tudi njihovi namestniki: krščanski učitelji. Ko bi učitelji to važnejšo stran vzgoje zanemarjali, bi se pregrešili proti starišem in proti otrokom, pregrešili proti Bogu in Jezusu, prevzvišeno nalogo svojo ponižali bi neizrečeno, vzeli ji najdivnejši sijaj.

Komu pa je poverjeno delo odrešenja? Komu je Jezus izročil večne resnice, da jih nepokvarjene ohrani in oznanjuje? Komu svoje

z življenjem, trpljenjem in smrtjo pridobljene milosti, da jih deli? komu svojo oblast, da v Njegovem imenu vodi vse narode po potu k večnemu življenju? Ali ne svoji sveti cerkvi? Da, sv. Petru in apostolom je naročil: „Meni je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji; pojdite torej in učite vse narode...!“

Cerkev Jezusova, to je ona cerkev, kateri so na čelu papež in ž njim združeni škofje kot pravni nasledniki sv. Petra in apostolov, je to svojo od Jezusa ji naloženo dolžnost vedno vestno, navdušeno in požrtvovalno vršila. Njeni blagovestniki so šli med vse narode in še sedaj hodijo s križem v eni, s knjigo v drugi roki. Ona uči in vzgaja narode, ona uči in vzgaja roditelje in učitelje, po njih pa uči in vzgaja njihove otroke. Njeno delovanje, njen upliv mora segati na vse strani, segati v vsako hišo, segati v vsako ljudsko šolo; nje duh mora vse življenje osebno in vzgojno prešinjevati: to pravico ji je podelil Jezus Kristus, s pravico ji pa tudi naložil do-tično dolžnost.

Iz tega pa kar naravno sledi, da kakor v družini, tako mora tudi v šoli cerkev imeti prav poseben upliv in sicer na vse šolsko de-lovanje; mogoče ji mora biti dobiti si pre-pričanje, da se v šoli dela in vzgaja v njenem duhu, točno po naukih Jezusovih; mogoče ji mora biti dobiti si prepričanje, da vsa vzgoja namerava otroke pripeljati k Bogu, k Jezusu, srce njihovo nagniti na krščansko življenje, napolniti s krščanskim duhom. Zato mora ve-deti, kake so knjige, kaki učitelji, kako oni vzgajajo; mora vedeti, da se v šoli ne ruši, kar je ona sezidala po stariših, ne ruši delo Jezusovega odrešenja.

To so splošna načela. Kako bo pa cerkev konkretno to od Boga ji dano nalogo izvrše-vala? Mora se s posvetno vlado dogovoriti in ž njo odločiti tak način, da se ji pravica ne prikrati. Cerkev rada odjenjuje; bistvenih pravic ne more izdati, odjenja pa do najskejših mej. Poglejmo, s čim se je pri nas cerkev zadovo-ljila. Za Avstrijo je pred šolskim zakonom z dne 25. maja 1868, 26. marca, 14. maja 1869

veljal konkordat, kjer se je glasila točka V.: „Ves poduk katoliških otrok bo v vseh šolah javnih in zasebnih skladen z naukom katoliške vere; škofje bodo pa po sebi lastni pastirski dolžnosti in nalogi vodili versko vzgojo otrok v vseh javnih in zasebnih šolah in bodo marljivo pazili, da se v noben učni predmet ne vrine kaj tacega, kar bi se protivilo katoliški veri in nraвному življenju“; točka VIII. pa tako-le: „Vsi učitelji v šolah za katoličane bodo pod cerkvenim nadzorstvom. Nadzornike cerkvene pokrajine bo Njegovo veličanstvo po predlogu škofovem imenovalo... Vera in nravnost pozvanega učitelja mora biti neomadeževana; kdor bi s prave poti zabredel, se bo odstavil.“

S temi od papeža in cesarja potrjenimi določbami se je bistveno in naravno pravo cerkve priznalo in zavarovalo. — Ne gre se torej tu za kako gospodstvo in hlapčevanje, ampak za mesto, katero šola kot taka po svoji naravi zavzema. Kakor vsako drevo in vsaka bilka najlepše raste, cvete in sad rodi, ako je v zemlji in v obnebj u njeni naravi prikladnem, drugače pa gine, tako tudi šola. Ako se odtrga iz mesta nji po naravi in nalogi odločenega, mora škodo trpeti in to ravno gledé prve njene naloge, namreč gledé krščanske vzgoje.

Ne gre se za kako gospodovanje, če tudi cerkev hoče imeti nekako nadzorstvo nad vzgojitelji. O saj vsa šolska vzgoja zavisi od vzgojiteljeve osebe, zato mora cerkev imeti poroštvo, da so v katoliški šoli res katoliški, nravní možje. Ker kako bi mogel katoliške stariše pri vzgoji njihovih katoliških otrok nadomestovati mož nekatoliškega prepričanja in slabega življenja?

IV.

Pa tudi država se mora za šolo zanimati, akoravno šola ni državni zavod. Dolžna je skrbeti za splošno blagostanje, more tudi zahtevati, da si vsak podložnik osvoji vsaj toliko znanja, kolikor je za stopinjo časovne kulture in za obstanek poedinca potrebno; zato more

določiti ono najnižjo mero znanja, do katere mora vsakdo priti; prisiliti more stariše, da za to poskrbé in sicer, ako drugače ni mogoče, po šolah. Iz tega sledi, da ima tudi država pravico do šole, da tudi ona more v šole poseči, v kolikor je potreba, da se prepriča, če se v šoli to doseže, kar ona spozna, da je res potrebno. Ne sme pa država cerkvi kratiti njenih pravic, ampak o mejah vpliva se z njo lepo sporazumeti.

Presegala bi pa država svoje pravice, ko bi „sebi prisvajala vrhovno vodstvo in nadzorstvo nad vsem podučevanjem in vzgajanjem pripustivši cerkvi samo oskrbovanje, vodstvo in neposredno nadzorstvo verskega podučevanja in verskih vaj, iz vsega družega podučevanja bi pa popolnoma odstranila vpliv cerkve“; zagrešila bi država proti cerkvi, „ko bi učitelje katerekoli veroizpovedi nameščavala na katoliških šolah in ko bi vpeljavala knjige, ki jih cerkev ni odobrila.“ Tako odločuje šolski zakon za Avstrijo z dne 25. maja 1868, ki je torej načelno cerkvi protiven in ji krati od Jezusa podeljene pravice. Zato so se proti temu zakonu izrekli sv. Oče in tudi avstrijski škofje, zato dobri katoličani želé, da se popravi in prenaredi.

V.

Sedaj se pa lahko vidi, zakaj in v koliko nove šole ne odobrava cerkev in vsakdo, kdor ve kaj je cerkev, ter ji je zvesto udan.

Drago nam je, da je v zadnjih letih šola v marsičem lepo napredovala, posebno v učni metodi; drago nam je, da more nova šola napredek posebno v mehaniki in tehniki za se uporabiti, in si toliko izvrstnih učil pripraviti, da se otrokom poduk res olajšava in razumljivo razvija; drago nam je, da se tudi učitelji skrbneje za prevzvišeni svoj poklic pripravljajo in prav želimo jim ne le dostojnega ugleda, ampak tudi sredstev, da morejo brez skrbi za vsakdanji kruh le poklicu svojemu živeti; drago nam je, ako se učitelji združujejo in združeni pospešujejo vse, kar zadeva vzvišeni stan njihov.

Drago nam pa ni, ako učitelji nočejo priznati pravic, katere ima cerkev do šole in novo šolo najbolj proslavljajo prav zato, ker je ona cerkvi krivična; drago nam ni, ako učitelji sami hočejo šolo popolnoma odtegniti uplivu cerkve Jezusove zahtevajoči svobodno šolo, podobni sinu, ki noče nad seboj priznati naravnih pravic očeta in matere, ampak hoče svobodo brez njih in proti njim; drago nam ni, ako iščejo svojo čast in ugled v tem osvobojenju od cerkve, v neki napetosti do duhovskega stanu, v nekem begu od cerkvenih opravil; drago nam ni, ako se čuje, da marsikateri učitelji širijo med ljudstvom ono pogubno svobodomiselnost, ki v svojem jedru ni nič drugega, kakor odpor proti gospodstvu samega Boga; drago nam ni, ako ta vzgojni nalogi, zato pa tudi šoli sami pogubni duh preveva strokovne učiteljske liste, ter se po listih prenaša in vsaja v srca učiteljev, vzgojiteljev samih.

VI.

Povedal sem odkritosrčno, kaj misli Jezusova cerkev o vzgoji in šoli, kaj mora torej tudi vsak dober katoličan misliti; povedal sem, kaj je v današnjem gibanju učiteljskem zdravega in pohvalnega, kaj pa nezdravega in škodljivega: da to storim, velevala mi je moja pastirska dolžnost, velevala ona ljubezen, katera mi plamti v srcu do šole in do naših

V Ljubljani na dan sv. Evzebija, škofa, 16. decembra 1899.

† Anton Bonaventura

škof.

81.

Družba treznosti.

V župniji Selca v loški dekaniji se je ustanovila družba treznosti, ki se s tem kot kanonično utemeljena potrди.

Družba si je izvolila za dobivanje popolnega odpustka praznik brez madežnega spočetja Marije Device (8. decembra), v zadobitev odpustka 7 let in

učiteljev, ki v tej šoli namesto katoliških starišev vzgajajo njihove katoliške otroke.

Dodam samo še to le. Načelnih vprašanj ne bodo rešili ne gg. učitelji, ne gg. duhovni, rešila se bodo na višjih merodajnih mestih. Daj pa Bog, da bi duhovni in učitelji složno vzgojevali otroke naših katoliških starišev. Naj učitelji priznajo cerkev Jezusovo in vseobsežne njene naloge, naj ji bodo vdani in verni otroci, pa naj zato tudi spoštujejo duhovne, po katerih cerkev nalogo svojo izvršuje; naj ne zamerijo duhovnu, ako se kaj spozabi, ako je morebiti bolj nesrečnega temperamenta, pa je prehitro užaljen. Pa tudi gg. duhovni naj radi priznajo to, kar je tudi v novi šoli res dobrega, naj sočutno spremljajo dobro prizadevanje učiteljev, naj jim pomagajo in jim bodo prijazni tudi tedaj, ko bi kak učitelj kaj pogrešil ali morda poln krivih idej preziral duhovna in bi mu mrzila odvisnost od cerkve; naj gg. duhovni kar mogoče potrpe in dolžnosti svoje mirno in točno spolnjujejo; s tem bodo vsaj pri onih učiteljih, ki so sicer dobre volje, ali so se tekom svojih študij navzeli marsikaj krivih nazorov in raznih predsodkov, mnogo dosegli in pomagali jim otresti se napačnega duha, ter postaviti se na ono mesto, katero je odločeno šoli in vzgojiteljem po pravu Božjem in naravnem.

Z angeli pri betlehemskehi pastircih pojem in želim tudi jaz: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!“

7 kvadrage pa praznik sv. Jožefa (19. marca) in prve tri kvaterne nedelje v letu.

Kanonična ustanovitev te družbe naj se zaznamuje v zapisniku družbenih članov na način, ki je natančneje označen v „Diocesanblattu“ VIII. str. 87 z leta 1887.

82.

Duplex indultum

in favorem illorum sacerdotum, qui in studiis suis pensionibus Ioannis Thalnitscher de Thalberg gavisi sunt.

I.

Beatissime Pater!

Episcopus Labacensis humillime S. V. quae sequuntur exponit. Anno 1713 Ioannes Thalnitscher (Dolničar) de Thalberg, Decanus Ecclesiae Cathedralis, nonnullas pensiones fundavit, pro Alumnis Seminarii Episcopalis. Praesenti tempore dictae pensiones sunt sex, cum provisione 105 Flor. Mon. Austriacae et Alumni frui possunt pensionibus per septem vel octo annos, et tenentur ad recitationem quotidianam post missam quinque Pater et Ave cum Salve Regina etc. in die Sabbati. Cum vero ad Presbyteratus Ordinem fuerint promoti, ad Missae unius applicationem quolibet mense, usque ad obitum. Attentis vero praesentis temporis adiunctis, Episcopus Orator postulat a S. V. re-

Beatissime Pater!

Rescripto S. Congregat. Concilii sub die 27 Martii 1899, Episcopus Labacensis veniam obtinuit, commutandi fundationem Ioannis Thalnitscher (Dolničar) de Thalberg, Decani Ecclesiae Cathedralis, eo sensu ut Alumni, qui ad Presbyteratum promoti fuerint, annuas missas duodecim celebrare debeant, per tot annos quot subsidio ab eodem fundatore relicto fructi fuerint. Nunc vero Episcopus Orator devotissime postulat, ut eiusmodi indultum etiam extendatur ad eos, qui Sacerdotio iam aucti existunt, et quidem eo sensu, ut obligationi suae satisfecisse censeantur, quatenus

ductionem missarum pro istis Sacerdotibus ad sex tantum quolibet anno, et pro tot annis, quot pensione gavisi sunt.

Die 27 Martii 1899. Sacra Congregatio Emorum S. R. E. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum vigore facultatum sibi a SSmo Dno Nostro tributarum, attentis expositis, Episcopo Labacen. Oratori veniam benigne impertita est commutandi fundatoris voluntatem ita ut alumni, qui ad presbyteratum promoti fuerint annuas missas duodecim celebrare debeant per tot annos quot subsidio ab eodem fundatore relicto fructi fuerint: contrariis minime obstantibus quibuscumque.

A. Card. Di Pietro Praef.

† B. Arepus Nazianzen. Prosecretarius.

II.

iam per tot annos duodecim missas celebraverint, quot subsidio fundationis fructi fuerint.

Die 28 Aprilis 1899. Sacra Congregatio Emorum S. R. E. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum vigore facultatum sibi a SSmo Dno Nostro tributarum, superscriptis Episcopi Oratoris precibus benigne annuit eidem tribuens opportunas facultates iuxta petita, quatenus sacerdotes ad missarum celebrationem obligati dispensationem postulent eamque, attenta oeconomica eorum conditione mereantur.

A. Card. Di Pietro Praef.

† B. Arepus Nazianzen. Secretarius.

Vpeljava kronske veljave.

Vsled najvišjega sklepa z dné 21. septembra 1899 (drž. zak. št. 176) stopi s 1. januarjem leta 1900 na mesto dosedanje avstrijske veljave kot izključno zakonita deželna vrednota kronska veljava, kakor jo ustanavlja zakon z dné 2. avgusta 1892 (drž. zak. št. 126.)

Od omenjenega dné dalje se morajo voditi v kronski veljavi vse knjige in vsi računi korporacij, zakla-

dov, društev in zavodov, ki stojé pod posebnim javnim nadzorstvom, ki imajo dolžnost javno dajati račune ali služijo javnim namenom.

V smislu te odredbe so torej izdelati vsi cerkveni računi za leto 1899 še v dosednji avstrijski veljavi; koncem leta 1899 preostala gotovina pa je prenesti, preračunjena v kronsko veljavo, v leto 1900.

Škofijska kronika.

Podeljene so župnije: Poljanica (Pöllandl) č. g. Alojziju Jaklitschu, župnemu upravitelju na Topli Rebri; Brdo č. g. Matiji Slaku, župnemu upravitelju v Mengšu; Velike Poljane tamošnjemu župnemu upravitelju Josipu Volcu.

Kanonično vmeščeni so bili čč. gg.: Ivan Bizjan na župnijo Moravče, ki je bil hkrati imenovan za dekana moravske dekanije in kn. šk. duhovnega svetnika, dné 5. oktobra 1899; Anton Medved na župnijo Sveta Gora dné 10. oktobra 1899; Ivan Vidergar na župnijo Št. Vid pri Zatičini, dné 15. oktobra 1899; Ivan Hladnik na župnijo Košano dné 17. oktobra 1899; Jakob Merc na župnijo Sv. Trojica nad Cerknico dné 25. oktobra 1899; Ivan Lovšin na župnijo Št. Vid nad Cerknico dné 25. oktobra 1899; Ivan Abram na župnijo Črni Vrh nad Idrijo dné 31. oktobra 1899; Ignacij Šalehar na župnijo Dolenjo Vas pri Ribnici dné 29. novembra 1899; Vaclav Filler na župnijo Dole pri Litiji dné 29. novembra 1899.

Premeščeni so bili čč. gg.: Josip Dostal, kapelan v Trnovem v Ljubljani, za kn. šk. kapelana in tajnika kn. šk. pisarne; Viktor Köchler iz Šmartna pri Litiji v Trnovo v Ljubljani; Ivan Štrukelj s Krke v Šmartin pri Litiji; Josip Erker iz Mokronoga v Črmošnjice; Frančišek Finžgar od Sv. Jošta kot kapelan v Škofjo Loko; Matej Rihar iz Št. Vida pri Zatičini v Polje; Josip Vrankar iz Kranjske Gore v Št. Vid pri Zatičini; Ivan Godec, ki se je zaradi bolezni povrnil v domovino, v Kranjsko Goro; Frančišek Zorec, župni upravitelj pri Sv. Vidu nad Cerknico, kot župni upravitelj v Novo Oselico; Andrej Krajec, kuratni beneficijant na Vačah, kot župni upravitelj na Brdo; Ivan Pfajfar, ekspozit v Harijah, kot župni upravitelj v Javorje nad Loko; Anton Žnidaršič,

ekspozit na Razdrtem, kot kurat na Erzelj; Ivan Smukavec iz Horjula kot kuratni beneficijant na Vače; Jernej Bernard od sv. Križa pri Litiji v Trebnje; Ivan Janc, z Dol k sv. Križu pri Litiji. Valetudinarij Martin Nemanič kot kapelan na Čatežu ob Savi.

Na novo so bili nameščeni čč. gg.: Jakob Kleindienst, semeniški duhovnik, kot kapelan na Krki; Frančišek Erzar, novomašnik, kot II. kapelan v Št. Jerneju; Anton Zore, semeniški duhovnik, kot kapelan v Fari pri Kostelu; Josip Brajec, semeniški duhovnik, kot kapelan v Mokronogu.

Za profesorje na bodočih škofijskih zavodih so se šli pripravljati na dunajsko vseučilišče čč. gg.: Luka Arh, kapelan v Ljubnem; Ivan Gnidovec, kapelan v Vipavi; Ivan Knific, kapelan v Cerknici; Anton Koritnik, kapelan v Polhovem Gradcu; Anton Ratajec, kapelan v Št. Jerneju; na graško vseučilišče pa č. g. Anton Jarc, kapelan v Št. Jerneju.

V stalni pokoj je stopil č. g. Simon Jan, župnik pri Sv. Trojici nad Cerknico ter se je naselil v Hrastju pri Kranju.

Naselil se je v Idrijo č. g. Josip Alič, umirovljen duhovnik tržaške škofije.

V pokojen je č. g. Josip Wrus, kapelan v Polju, zaradi bolezni na umu.

Umrli so čč. gg.: Anton Brodnik, vpokojeni kapelan, dné 12. februarja 1899 v Leonišču v Ljubljani; Ivan Vavpetič, župni upravitelj v Št. Lenartu, dné 21. novembra 1899; Anton Mlakar, kapelan v Trebnjem, dné 30. novembra 1899.

Priporočajo se v molitev čč. gg. duhovnim so-bratom.

Knezoškofijski ordinarijat ljubljanski, dné 16. decembra 1899.

Pastoralne konferencije

leta 1899.

Natančne podobe duhovno-pastirskih posvetovanj lanskega leta ne moremo podati, ker nam do danes (22. marca 1900) iz štirih dekanatov še niso došla poročila. Kar sledi, je posneto iz zapisnika 17 dekanij. Žal, da tudi teh zapisnikov nekateri ne podajajo dosti natančnega poročila.

Pastoralne konferencije so se vršile l. 1899. v dōbi od 16. maja do 17. oktobra. V trinajstih okrajih so bile le po jedenkrat; v Idriji, Kamniku, Radoljici in Žužemberku po dvakrat.

Udeležitev je bila dosti obilna. V treh dekanatih so k posvetovanju prišli celō vsi ondotni duhovniki. Vseh skupaj je lanskih zborovalcev 302; vmes je sedem redovnikov. Zlasti v treh dekanatih se nam je zdelo število vdeležnikov le prepičlo. Žal, da vsako leto skoraj isti gospodje izostajajo.

Začenjala so se posvetovanja z zaukazanimi molitvami; v Radoljici se je pred konferencijo vršila skupna adoracija presv. R. Telesa, kar posebno pohvalno omenjamo. Priznanje izrekamo onim gg. dekanom, kateri so na konferencah poročali o dekanijski vizitaciji ter svojemu poročilu dodajali primernih opomb in željā.

Razgovori o stavljenih vprašanjih so bili v obče prav živahni in stvarni. Spisanih odgovorov je došlo 171, in sicer: na prvo vprašanje 57, na drugo 60 in na tretje 54. Odgovori so večinoma izdelani prav pridno in natančno, nekateri res izvrstno. Pohvalno je omeniti, da so na stavljenā vprašanja pismeno odgovorili tudi nekateri taki dušni pastirji, katerih k temu ne veže več dolžnost.

Na razne prošnje in želje, razodete na konferencah, se je oziralo deloma že do sedaj, kakor je razvideti iz „Ljublj. škof. lista“; deloma se bode še ustreglo, kolikor mogoče.

Kot zgledi dobro rešenih vprašanj sledē naslednji izdelki:

I.

Nevarnosti za duhovnike naše škofije gledē na razna drušabna gibanja. Kako se jim je mogoče izogniti? Kako naj duhovnik sploh postopa ozir kmetijskih zadrug, hranilnic in posojilnic, ter konsumnih društev?

A. Začel bom pri koncu. V zadnjem vprašanju: „Kako naj duhovnik sploh postopa ozir kmetijskih zadrug, hranilnic in posojilnic ter konsumnih društev?“ — o tem vprašanju je namreč prvo, osnovno: Ali naj sploh duhovnik sodeluje pri drušabni organizaciji ljudstva ali ne? Zdi se namreč, da to ne spada v njegov delokrog. To tudi istinito še vedno premnogi trdijo, in sicer ne samo lajiki, marveč i duhovniki, tudi ne samo liberalci in soc. demokratje, katerim sta jednako zoprni črna suknja pa ljudska organizacija, ker sta obe v resnici nji najbolj nevarni nasprotnici, marveč tudi dobrih katoličanov je še vedno obilo, ki radi ponavljajo besede velikega apostola: „*Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus*“, pa opomin božjega

Učenika: „*Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adicientur vobis.*“ In če so bolj izobraženi, ne navajajo samo dokazov iz avtoritete za svoj nauk, marveč podprō ga tudi z umstvenim razlogom, češ: Podlaga liberalizma je racijonališki panteizem in soc. demokracije podlaga je popolni materijalizem. Izpodmakni jima podlago, in zrušita se. Racijonalizem in materijalizem pa more zatreti le živa vera. Soc. vprašanje je torej prav za prav le versko vprašanje. Žive vere manjka na svetu; zato je vse narobe. *Ergo — quod erat demonstrandum*: Duhovnik skrbi, da se vera poživī, in v ta namen pač pridno ustanavlja razne verske drušbe in bratovščine, kramo in denar in obrt in kmetijstvo pa pusti pri miru!

Razlogi so na videz nepobitni; na videz, pravim. Kaj pa v resnici? Ali naj res odvrnejo duhovnike od socijalnega delovanja?

Respondeo dicendum: Duhovnik mora, kar le more, zlasti v naših dneh udeleževati se drušabnega gibanja; in k temu ga silita avtoriteta in razum.

Vodilo duhovnikovemu ravnanju mora biti nedvomno cerkveno pravo. In kako odgovarja to na naše vprašanje?

Cerkveno potrjena knjiga, ki se rabi v naši škofiji, „*Compendium iuris ecclesiastici*, Dr. Aichner“, ima v svoji osmi izdaji na str. 251. te-le besede: „*Non indifferens sit sacerdos circa quaestiones sociales, quae hodie orbem commovent, memor temporis pristini, quo clerus vim et influxum maximum habuit ad stabiliendum et servandum ordinem sociale.*“ In kateri del soc. vprašanja je važnejši, in kateri naravni pripomoček — teh namreč ne smemo zametati, sicer zastonj posebnih nadnaravnih pripomočkov upamo — kateri naravni pripomoček „*ad stabiliendum et servandum ordinem sociale*“ je važnejši nego ljudska organizacija? In če je imela duhovščina nekdanj največji vpliv na družabni razvoj človeštva, ali naj v našem času v tem oziru roke križem drži? *Non ergo indifferens sit sacerdos circa hanc gravissimam quaestionem sociale* (ljudska organizacija), *quae hodie commovet orbem — etiam dioecesim nostram.*

Ali imamo za svojo trditev avtoriteto še večjo, avtoriteto na zemlji največjo. Komu ni znana parola sv. Očeta, ki so jo zaklicali duhovnikom: „Ven iz zakristije!“? Komu ni znana okrožnica „*Rerum novarum*“, v kateri tako povdarjajo potrebo družabne organizacije, tako hvalijo ne le tiste lajike, marveč posebno tiste škofo in duhovnike, „*qui probe perspecto, quid a se tempora postulent, experiuntur ac tentant, quae ratione proletarios ad meliora adducere honestis artibus possint*“, in naposled ravno duhovnikom tako priporočajo to delovanje: „*Intendant omnes animi industriae vires ministri sacrorum, . . . omni qua possunt ope pro salute populi contendunt*.“ In ko je bil meseca junija leta 1895. neki škof pri sv. Očetu in jim mej drugim sporočal, da v njegovi škofiji nekateri duhovniki mnogo storé za katoliško organizacijo ljudstva, drugim pa da se to ne zdi oportuno, tedaj je „socijalni papež“ rekel: „Ne ganejo se, ker nočejo delati. Kako more duhovnik reči, da to ni oportuno, kar jaz hočem, pa vendar brati sv. mašo?“

Priča nam pa tudi razum, da duhovnik ne le ne prestopa mej svojega delokroga, če posega v družabno gibanje našega časa, marveč da je v teh razmerah to storiti ravno po svojem poklicu dolžan. Poklic duhovnikov je voditi človeka k zadnjemu namenu. Voditi pa mora k zadnjemu namenu človeka, kakoršen je. Ni pa človek angel, marveč je iz duše in telesa, in po svoji naravi družabno bitje. In vzrok, da bistvo socialnih zmot našega časa, liberalizma in socijalizma, je prav to, da prezirata pri človeški naravi eno ali drugo stran: liberalizem taji njeno družabnost, socijalizem njeno duhovnost. Ti bolj dobri nego modri katoličanje pa, kateri naravnost proti naukom Leona XIII. trdijo, da morete samo vera in cerkev rešiti soc. vprašanje, ti so pozabili, da človek ni zgolj duh, in da zato materi-

jalizem ni samo teoretična podlaga soc. demokracije, marveč neredko tudi praktičen vzrok, hočem reči: premnogo jih ravno vsled gmotne bede pride ob vero in pade v peklenko žrelo soc. demokracije. In ti ne marajo za nebeški kruh, dokler ne vidijo vsakdanjega. — Duhovnik torej vodi ljudi v nebese, ali ne pozabi, da jih vodiš po zemlji! To pa tembolj v našem času, ko ljudstvo ne dobi potrebne gmotne pomoči od tiste, ki bi morala v prvi vrsti skrbeti za njegov gmotni blagor, od države, ko ta nasprotno brani tiste, ki obrambe ne potrebujejo, proti onim, ki ne le ne napadajo, marveč se niti braniti ne morejo. Ljudstvo si mora v našem času pomagati samo, pa si ne zna. Zato, če kdaj, mora v našem času duhovnik biti dušni in krušni oče sebi izročnega ljudstva. Ker je pa najvažnejši naravni pripomoček zboljšati gmotno stanje ljudstva ravno njega organizacija, zato je jasna trditev: Duhovnik mora, kar le more, udeleževati se raznih družabnih gibanj našega časa in — hvalo Bogu! — naše škofije. Ne tajimo sicer, da dá živa vera človeku moč bedo prenašati ne le potrpežljivo, marveč celó z veseljem. Ali kedaj bo taka vera vsa srca prevzela? Tudi ne tajimo, da bi kapitalizma v tistem hipu več ne bilo, v katerem bi živa vera vse kapitaliste prešinila. Ali to bi se utegnilo zgoditi k večjemu ob koncu sveta, ko bo tudi Izrael vero vzprejel. Pa še takrat težko, ker so bogatini za nadzemska kaj počasni. (Mat. 19, 24.)

B. Četudi že omenjena knjiga „*Compendium iuris eccl., Aichner*“ duhovniku močno na srce poklada, naj ne bo nebrižen za razna družabna gibanja našega časa, vendar pri tem ne pozabi opozoriti ga na nevarnosti, ki zanj odtod izvirajo. Svari ga zlasti pred štirimi: „*Attamen caveat unusquisque, ne iusto plus, ne iniuste, ne imprudenter agat, neve avidus sit aurae popularis*“ (str. 251.) Zadnja se mi zdi največja in prva zato, ker neredko prav iz nje izvirajo druge; je pač človekov prvi in največji sovražnik sebičnost, samoljubje, častihlepnost. „*Initium omnis peccati superbia*.“ Pred vsem bo duhovnik, ki pri socialnem delovanju sebe išče, po ljudski slavi hlepi, „*avidus aurae popularis*“, kaj lahko grešil *per excessum*, „*iusto plus*“, tako da bo začel zanemarjati svoje strogo dušno-pastirske dolžnosti. Delovanje v spovednici, v šoli, pri bolniški postelji je namreč bolj skrito. Ker mu torej ne donaša slave, katere išče, zato ga zanemarija, da se more tem več pečati z onim, kojega vspehi so bolj očitni. Vendar ne trdim, da se vsakdo edino iz pohlepa po slavi preveč bavi z družabnim gibanjem. — Morda ima za to posebne zmožnosti in zato tudi posebno nagnenje do te vrste dela. Zahvali naj Boga za ta lepi dar, ali naj ga ne zlorabi tako, da bi pri tem zanemarjal svoje dušno-pastirske dolžnosti. V toliko imajo prav oni, kateri nam kličejo v spomin besedo Gospodovo: „*Quaerite primum regnum Dei*“ in opomin Pavla apostola: „*Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus*“ — tako da bi pri tem zanemarjal

spiritualia, dušno-pastirske posle. In takim duhovnikom, ki se bavijo „*iusto plus*“ z organizovanjem ljudstva, je parola sv. Očeta: „Ven iz zakristije!“ pač najboljši opomin, da je duhovnikovo prvo mesto v zakristiji; ne bilo bi ga namreč treba ven klicati, ko bi prej notri ne bil. Prej mora torej „v zakristiji“ vse lepo opraviti, potem naj gre — „v konsum“. Sicer pa — kdo ne izprevidi, da mora dušni pastir resnično pred vsem pasti duše. Vodi sicer k zadnjemu namenu človeka celega, z dušo in telesom, vendar dušni pastir pač ne bo tajil, da je duša nad telesom. Časni blagor bodi torej dušnemu pastirju le v toliko mar, v kolikor mu služi v doseg večnega, prav po vzgledu božjem. Časni blagor je sredstvo, večni namen.

Druga nevarnost, ki ima svojo korenino v samoljubju in slavo-hlepnosti, je ta, da tak duhovnik ne bo z lepa koga povprašal za svet, ampak vse delal po svoji glavi. Noče namreč, da bi še kdo drugi imel kako zaslugo pri tej zadrugi ali oni posojilnici; on hoče biti „*factotum*“, o njem edino se mora govoriti: „Temu „gospodu“ jo imamo zahvaliti.“ Če pa kje, je treba tukaj obilo posvetovanja. In ker slavo-hlepnež zametuje svet, zato se ne ogne nevarnosti, „*ne imprudenter agat*“, neredko jo zavozi, in tako so vzroki deloma naravni, da njegovo delovanje nima pravega vspeha, deloma nadnaravni. Bog namreč takega dela ne blagoslovi, marveč „se prevzetnim vstavlja“. Kdor sebe išče, sebe najde; kdor pa sebe najde, ubogo malo najde.

Tukaj omenjam samo mimogredé, da včasih celó na svojo duhovsko čast pozabi, kdor preveč išče časti. „*Avidus aurae popularis*“ želi biti na glasu kot popularen, demokratičen, domač s preprostimi ljudmi, pa neredko postane predomač. Vse kaj družega je namreč biti do vsacega ljubezniv, imeti srce za vsacega, vsem postati vse po vzgledu velikega apostola; to izvira iz prave, globoke, resnične ponižnosti pa močne ljubezni do bližnjega. In vse kaj družega je biti predomač; to neredko izvira ravno iz častihlepnosti in samoljubja. Tisti apostol, ki je mogel reči o sebi: „*Omnibus omnia factus sum*“ — tisti apostol je tako resno naročal: „*Modestia vestra nota sit omnibus hominibus*.“ In kdor ve, kolikega pomena je za dušno pastirovanje ravno „*modestia*“, ponižna mašniška dostojnost; kdor vé, kako resno naroča cerkveni zbor tridentinski vsem klerikom, koliko bolj torej mašnikom, „*ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnino rebus nil nisi grave, moderatum ac religione plenum prae se ferant*“ — kdor to vé, ta ne bo preziral nevarnosti postati predomač, ki izvira neredko iz pohlepa po popularnosti. Izmej napak, v katere lahko pade, kdor je predomač, omenim samo najhujšo: „kolegijalno popivanje“ s kmeti in delavci. O, žalostne slave, če se sliši o dušnem pastirju (!): To so „gospod“; prav po fantovsko z nami držé! Tem tužnejša je ta slava, če se pa sliši iz drugih ust: Dokler tega kapelana ni bilo, „moj“ nikoli popival ni; zdaj ga pa nikoli o pravem času ni

domov. In če mu kaj rečem, me zavrne: Saj so bili „gospod“ z nami; „gospod“ pa menda boljše vedó kakor ti, koliko časa se brez greha v gostilni sedi.

Ali iz slavo-hlepnosti in samoljubja ne izvirajo samo nevarnosti grešiti *per excessum*, marveč tudi *per defectum* kaj lahko greši, kdor išče svoje časti. Kdor je resnično ponižen, ta se ne boji, da bi se mu kak poskus ponesrečil. Kaj, če mu izpodleti, ko ne išče sebe. Kdor pa te ponižnosti nima, ima veliko malosrčnosti. „Jaz nisem za to“, tako se hitro izgovarja on, ki tako želi, da bi vsi o njem sodili, da je za vse. Pa še neke druge vrste sebičnost je temu vzrok, da se mnogi izgovarjajo: „jaz nisem za to“, „pri nas je vse zastoj“, „pri nas tega treba ni“. Ta sebičnost je — lenoba. „Ne ganejo se, ker nočejo delati“ je kratka, pa jasna beseda sv. Očeta.

Še nekaj. Večkrat žanje duhovnik le nehvaležnost mesto hvale in zahvale. „Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen“; to se mu dá več ali manj jasno vedeti, kedar je zadruga ustanovljena in so se ljudje poslovanju že toliko privadili, da brez duhovnika lahko izhajajo. Kak udarec to za slavo-hlepnost! Ponižen duhovnik je vesel, če se je dobil lajik, ki more pričeto delo nadaljevati; „*avidus aurae popularis*“ pa sklene svečano popolnoma pustiti tako delovanje, iz ene skrajnosti pade v drugo; prej je morda grešil *per excessum*, potem *per defectum*.

Še eno nevarnost navaja že omenjena knjiga cerkvenega prava: „*ne iniuste*.“ Te nevarnosti ne umevam; zakaj tega si niti misliti ne morem, da bi se duhovnik storil dolžnega kake krivice pri hranilnici ali posojilnici ali konsumnem društvu. — Le nekaj se navadno zgodi, kedar se kje zadruga ali konsumno društvo ustanavlja: ljudje v prvem veselju, da bo vse bolj po ceni, kaj radi govoré: „Zdaj jih pa bomo — trgovce!“ Tedaj je ne le pravično, ampak tudi modro, podučiti ljudi, da zadruga noče trgovcu škodovati, marveč le konsumentu pomagati; da imajo trgovci pravico do poštenega, primernega zasluzka in dobička, in da bi bilo krivično, ko bi jim tega hoteli jemati. Edina krivica torej, ki bi jo storil duhovnik pri snovanju teh društev, se mi zdi, ko bi v tem slučaju pritegnil ljudem; pa tudi to bi bilo bolj neprevidnost nego krivica.

C. Kako se je mogoče ogniti vsem tem nevarnostim? Ker jim je, čeprav ne edini, vendar glavni vir sebičnost in slavo-hlepnost, zato kdor njo — ne zatara — marveč zatira, ta nevarnostim za duhovnike gledé na razna družabna gibanja glavni vir zapira. Zato ne opominjajo zastoj sv. Oče pred vsem: „*Potissimum studeant (ministri sacrorum) tueri in se caritatem, quae, semetipsam pro aliorum commodis semper devovere parata, contra immoderatum amorem sui certissima est homini antidotus*.“ Kdor ne išče sebe, marveč edino Boga in bližnjega, ta zna prav razvrstiti svoja dela in vsakemu odkazati pravo mesto in mero. Kako resnične so tukaj besede

blaženega Tomaža Kempčana: „*Purus, simplex et stabilis spiritus in multis operibus non dissipatur, quia omnia ad Dei honorem operatur, et in se otiosus ab omni propria exquisitione esse nititur. Quis te magis impedit et molestat quam tua immortificata affectio cordis? Bonus et devotus homo opera sua prius intus disponit, quae foris agere debet; nec illa trahunt eum ad desideria vitiosae inclinationis, sed ipse inflectit ea ad arbitrium rectae rationis.*“ In ker dela za Boga, zato Bog dela zanj in ž njim. Bog blagoslavlja njegovo delo, tako da kljub obilnim dušno-pastirskim poslom vedno še dobi časa za socialno delovanje, dobi pa zlasti tudi časa za to, da nase ne pozabi, ko za druge dela. Ravno zase, če le kako mogoče, obdrži najlepše, namreč jutranje ure. Dušni pastir, ki mora cel dan žrtvovati drugim, in sicer ne le z duhovskimi, marveč tudi s posvetnimi posli, mora jutro imeti zase. Pri meditaciji spoznava Njega, katerega služi, in tako lahko obudi čist namen, delati edino zanj; spoznava pa tudi sebe in že naprej približno premisli nevarnosti, ki ga čakajo čez dan; tako se jim lahko izogne, ali pa, če pride vanje, se v njih bolj mirno in modro obnaša. Pri pripravi na sv. mašo, pri najsvetejšem opravilu samem in pri zahvali po njem se vglobi v ta čudež božje ljubezni in modrosti in vse-mogočnosti in se tako sam užge in dobi potrebne luči in moči. Pa tudi vse svoje potrebe in stiske, svojo slabost in nevednost, svoja raznovrstna dela daruje Bogu in ž njimi vred sebe. In tako je sv. maša skrivnost njegove moči v njegovi slabosti, njegove modrosti v vsi nevednosti in neprevidnosti, njegove delavnosti v prirojeni zložnosti, njegove vztrajnosti v znani človeški nestalnosti, njegove zbranosti pri vsej raznovrstnosti opravil. On skuša, da ni puhlica, marveč da je čista resnica beseda velikega apostola: „*Omnia possum in eo, qui me confortat*“ in „*Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.*“

— Pri tem pa seveda ne zanemarja naravnih pripomočkov. Pridno proučava razna družabna gibanja, zlasti pa se rad posvetuje s tovariši in sploh skušenimi možmi. O, ko bi se vsi več posvetovati, pa manj po svoji glavi delali!

D. Kako naj duhovnik sploh postopa ozir kmetijskih zadrug, hranilnic in posojilnic, ter konsumnih društev? Na to vprašanje sem deloma že odgovoril. Zato le kratko posnamem, oziroma dodam to-le:

1. Povsod, kjer jih še ni, naj jih pridno ustanavlja, če ni za to sposobnih lajikov. Kjer so že konsumna društva, naj jih razširi v prave zadruge. Naj se nihče ne izgovarja: Pri nas tega treba ni. Kje ni v našem času treba družiti ljudi, ki so po svoji naravi družabni, pa jih je liberalizem popolnoma atomiziral? Sicer pa — ali se res mora povsod čakati tako dolgo, da začne ljudstvu teči voda v grlo? — Naj nihče ne pravi: Pri nas bi to ne bilo oportuno. Od-

govarjajo mu sv. Oče: „Kako more duhovnik reči, da to ni oportuno, kar jaz hočem, pa vendar še dalje brati sv. mašo?“ — Naj nihče ne trdi: Pri nas se v tem oziru ne dá nič storiti. Ali si že poskusil? Sicer tega trditi ne moreš. Težave so povsod, a nepremagljive ne.

2. V načelstvo gospodarskih društev naj se ne dá voliti razun v slučaju resnične potrebe. Navadno je pa dobro, če je v nadzorništvu, ker jih tako veliko lažje, ne nadzira, marveč podpira.

3. Vselej naj odločno zahteva, da se žgane pijače ne bodo prodajale v združni ali konsumni prodajalnici, in naj odločno izjavi, da bo takoj odstopil, ako bi se to uvedlo. Sploh mora že kot duhovnik še bolj nego na gmotno paziti na moralno stran teh društev.

4. Skrbi naj po moči, da ne bo brez potrebe nakopal si sovraštva tistih faranov, katerim so taka društva v gmotno škodo. Zato — kar sem že omenil — naj povdarja ljudem, da zadruge nočejo trgovcem škodovati, marveč le konsumentu pomagati. Skuša naj, če mogoče, še trgovce in krčmarje pridobiti za zadruge, ker bodo tako veliko manj škode imeli.

5. Naposled še enkrat: Naj nikdar in nikjer ne išče sebe, in ne ravna samovoljno! Naj sebe žrtvuje in rad se posvetuje! Jan. Ev. Zorč.

II.

Kako naj bi se pridobili za pogostneje prejemanje svetih zakramentov odrasli mladeniči in možje? Kako posebno v župnijah, v katerih je večja mlačnost, da, morebiti velika nevarnost za čvrsto versko prepričanje in krščansko življenje?

Žalostno dejstvo je, da pri vsej vnemi, ki se opazuje pri prejetanju sv. zakramentov, število moštva malo raste. Gotovo se je že marsikaj poskušalo, pa trud se slabo poplača, pri starih navadah ostane.

Kako odpomoči tej ne prav veseli prikazni? Najprvo odstraniti zadržke, ki odvrtačujejo moške in mladeniče od večkratnega prejemanja sv. zakramentov, potem pa na vse mogoče načine olajševati in pospeševati prejetanje.

Med zadržki, ki odvrtačujejo moške od pogostnega prejemanja, je v prvi vrsti moška narava, ki se težko premakne in razum mora že s precej tehničnimi razlogi vplivati na moško srce, da se gane, še v boleznih čaka mož, dokler ni zares. Možem ne gre v glavo, da bi bilo treba večkrat pristopiti, ne najdejo subjektivno dosti močnih razlogov zato.

Skoraj bi dejali, da navadni objektivni razlogi za pogostno prejetanje niso neznani. Kaj pa jemlje moč

tem razlogom? Strast — vsaj jeden izmed poglavitnih grehov. — Včasih prav nedolžna strast: Mož ljubi delikatni grizljaj turškega zelišča, ako ne pride na vrsto pred sv. mašo, odreči si mora slast vseh slasti *et non habet gustum sacramenti*. Sploh je požrešnost pri moških precejšnja zapreka. Tešč biti mora za delavno ljudstvo biti nekaj hudega, ker tolikrat brez potrebe miluje duhovnika zaradi tega, da ne govorimo o mašnikih, katere že med govorom ali saj koncem sv. maše ali precej po sv. obhajilu šegeče v žejnem grlu. Za mladeniče pa je najhujša ovira šesta zapoved in kar je ž njo v zvezi. Mladenič je včasih tako dosleden, da pusti sv. obhajilo, če tudi je dobil odvezo, ker vé, da ostane pri starem, v starih priložnostih in zvezah, v starih grehih.

Superbia radix omnium malorum! Napuh pa je vselej strahopeten. Dôba raznovrstnega ponosa je dôba strahopetnosti pred takozvanim javnim mnenjem. To javno mnenje ustrahuje tudi moška srca, ako niso ponižna. Strah pred javnostjo je torej tretji vzrok, da je mladeničem in možem tesno pri srcu, ko treba k sv. zakramentom.

Javno mnenje je torej nasprotno verskemu prepričanju, nič drugega ni nego duh mesa, duh sveta in duh satana. Moč zoper spačeno javno mnenje ima pa samo duh Kristusov, ki se javlja v živem verskem prepričanju. Ako možje in mladeniči podležejo javnemu mnenju, kje vzrok? Možje in mladeniči nimajo živega verskega prepričanja, nimajo duha Kristusovega: *Si quis spiritum Christi non habet, non est eius* (Rom. 8. 9.) Njegove, Kristusove misli, njegove želje: to je duh Kristusov. Njegova najvišja misel je ideja njegovega kraljestva: *sed regnum Christi non de hoc mundo*. Možje in mladeniči hočejo shajati s svetom, nimajo misli Kristusove: „Ne prosim za svet, ampak za te, katere si mi dal, niso od sveta, kakor tudi jaz nisem od sveta (Jan. 17. 9. 16.); možje in mladeniči nimajo želj Kristusovih: *ut vitam habeant et abundantius habeant*: možje in mladeniči pač umevajo te besede v materialnem smislu: več življenja po mesu, in še več. Zato jih ni k sv. zakramentom, v katerih se dovrši summa Kristusovih želj: *ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, et ego in ipsis, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis* (Joan. 17. 26. 13.) *Panem de coelis, praestitisti eis omne delectamentum in se habentem, sed non habent gustum*, ker jih ne veseli misel Kristusova, in želja Kristusova jim tudi ni mar, da bi imeli njegovo veselje dopolnjeno sami v sebi pri sv. zakramentih. Pa pustimo modrovanje, ker bi se zdelo, da preveč zahtevamo od navadnih kristijanov. Seveda, zato pa so navadni kristijani, katerim so malenkostne šege važnejše od bistvenih resnic o odrešenju, o milosti in življenju po milosti. Pač res mora biti dolgčas sv. Duhu posvečevalcu, ako smemo tako govoriti, ko gleda na navadne kristijane; zastonj jim kliče apostol: *Nolite contristare Spiritum*

sanctum, in quo signati estis in diem redemptionis (Eph. 4. 30.).

Pustimo to: še nekaj konkretnih zadržkov:

Ako se pritožujemo zoper posvetnost, ne smemo pozabiti, da so možje in mladeniči navadno posvetnjaki po svojem stanu. Imajo posvetne dolžnosti, ki so pa svete za njihov stan. Ako te dolžnosti, krajevne in družinske, in gospodarske razmere odvrtačo može od sv. zakramentov, in to se največkrat zgodi, potem moramo drugače soditi. Mož mora hitro domov, morda ni varuha doma, morda samo jedna obleka, dežnik. Za moža božja služba nima samo bogoslužnega pomena, ampak je včasih prava gospodarska konferencija. — Te gospodarske in družinske razmere privedejo moža do napačnega sklepa: kaj mi pomagajo zakramenti: iste razmere isti grehi! Mladeniče te razmere odvrtačo mnogo manj.

Mož gre torej k spovedi tje, kjer lahko opravi o pravem času, lahko in hitro. Za moške ni vsak spovednik in vsaka spovednica.

Spovednik mora možu imponirati, če ne po zunanosti saj po duhu, ne prepočasen, presladek, premalenkosten vendar natančen in resen. Naj se pa ne dá moškim na ljubo zapeljati v površni laksizem.

Spovednice za vrati in v skritih kotih so moške. Mož nima rad, da bi ga kdo gledal ali motil pri spovednici, zato odvrtačo moške od spovednice tiste osebe, ki si prisvajajo predprave pri spovednici, zlasti ženske; mož, ki že več let ni spolnil velikonočne dolžnosti, zapazi pred seboj v spovednici žensko, in se vrne brez spovedi.

Možje poznajo dobro tiste moške in ženske, ki hodijo večkrat, pa si mislijo, da bi moral biti tudi jaz tako siten, hinavsk, ali da bi me imeli ljudje za prismojenega, raje ne grem. Ta razlog ne velja, pa je resničen.

Možje in mladeniči nimajo vzgledov in nobeden ne mara začeti. So tudi kraji, kjer misli ljudstvo, da smo dolžni spovedati se le takrat, ako smrtno grešimo, zato se ogibljejo spovedi, da ne bi prišli ob dobro ime. To načelo ni sicer krivo, pa napačno umevano.

Kot zadnji vzrok pa navedimo to, da prejemanje sv. zakramentov ni vrejeno.

Te zadržke je torej treba najprej odpraviti, potem pa prejemanje pospeševati.

Kako?

Ne obupati, poskusiti je treba in vztrajati. Kdo naj poskusi? Duhovnik, kateremu možje in mladeniči zaupajo. Župnik ali kapelan? Župnik je predstojnik, *sed praeesse odiosum*, kapelan je premlad, premalo izkušen, ne imponira možem. Kako naj se torej obrneta, da si pridobita zaupanje? Edina pot je zvestoba v duhovskem poklicu: Jaz sem dobri pastir in moje ovce poznajo mene.¹⁾ — Marsikatero duhovnikovo delovanje

¹⁾ Jan. 10. 14.

odobruje ljudstvo, najbolj pa odobruje zvestobo v duhovskem poklicu. To imponira tudi moškim; mašniki po srcu Jezusovem so imeli ključ do moških src. — Duh Kristusov se nekako naleže. Ako smo torej rekli, da je pomanjkanje Kristusovega duha vzrok moške nemarnosti, bi bilo najboljšo sredstvo zoper to: duhovščina, ki je polna duha Kristusovega.

a) Tak duhovnik naj torej poskusi, in sicer z dobro premišljenimi govori, s tehtnimi razlogi, ki zanimajo moške in o takem času, da moški res lahko spolnijo precej želje govornikov.

b) Naj uredi skupno sv. obhajilo za moške in mladeniče. So nekateri dnevi v letu, o katerih pridejo moški obilnejše. Take dneve naj si duhovnik zapomni in o teh dnevih uredi skupno sv. obhajilo.

Kako naj je uredi?

Da bo moškim kar moč ugodno:

1. Naj ne zastavi preveč, recimo štirikrat na leto za moške, tudi fante bo začetkom težko pridobiti za večje število. Prav pogosto prejetanje je v resnici potrebno le v letih vzbujajočih in razvijajočih se strasti; pozneje je silno koristno, pa ne tako potrebno, torej ne segaj previsoko.

2. Da bo skupno obhajilo bolj trajno, naj je uredi v zvezi z bratovščinami, ki so za moške prikladne n. pr. bratovščina sv. družine; za mladeniče pa s pomočjo Marijine družbe ali kake druge pripravne bratovščine, ali naj je vsaj nasloni na določene praznike, ker fantje se bojé bratovščin.

3. Uredi naj dan skupnega sv. obhajila kar le modro in moškim prikladno. Zlasti naj se ozira na gori imenovane zadržke, posebno tiste, ki izvirajo iz družinskih razmer. Ako mogoče, naj izbere dva praznika skupaj, da moške ne izgubé prav nič delavnega časa, ter jedni, zlasti bližnji, opravijo spoved prvi praznik popoldne in zvečer, drugi pa na vse zgodaj zjutraj. V tem slučaju se tudi ženstvo ne more pritoževati, ker lahko opravi prvi praznik svojo spoved.

4. Ženstvo naj se ob takih prilikah popolno izključi, moške bodo hvaležni zato, ženstvo pa potrebuje ponižnosti.

5. Moške naj opravijo spoved zložno, če mogoče pred prvo sv. mašo. Dobro je seveda, ako pride še kak tuj spovednik.

6. Naj se izvrši vse s primerno in zmerno slovesnostjo, na deželi ne gosposko, v mestu ne posvetnjaško.

Ako se duhovniku posreči skupno sv. obhajilo, je odpravil že precej zadržkov: Možem in fantom ni treba čakati, kdo bo začel; zglede imajo in red in počasi izgublja svojo moč strupeno javno mnenje.

Vendar s skupnim sv. obhajilom še ni doseženo vse. Skupno sv. obhajilo je navezano na duhovnika-prireditelja in lahko propade, ako ni primerne ureditve. Skupno sv. obhajilo je le začetek in prijazna vada za moške, ki so strahopetni. A predno pride pogostno sv. obhajilo v navado, treba še vztrajnega truda.

V prvi vrsti temeljitega pouka in srčne izobrazbe, da moške in mladeniči pristopajo z večim pridom, da se pokaže sad, ker drugače moški pred in po sv. obhajilu pod milim Bogom ne bodo vedeli kaj začeti in precej bodo mislili na razloge, čemu tolikrat.

Skorej ni boljšega sredstva za dušno in srčno izobrazbo v tem oziru kakor očitno češčenje sv. R. Telesa za moške. Walserjeva knjiga je silno izobraževalna v tem oziru.

Da gorečnost ne omahne ter se oslabi škodljivi vpliv javnosti, naj duhovnik goreče in zmožne mladeniče in moške privadi še bolj pogostnemu prejemanju, če mogoče v zvezi s pobožnostjo do presv. Srca s tem, da napravi kako pravno sv. obhajilo.

Zelo bi se utrdila ta navada, ako bi se po več krajih, morda v celi dekaniji po določenem načrtu uredilo in ko bi ljudstvo dozorelo zato, bi evharistiški shod v malem obsegu ne bil brez pomena. Toda ne predaleč, ne previsoko!

Ker pa preveč vojaški red tudi ni priporočljiv, naj duhovnik tudi sicer pridobiva moške za sv. zakramente s tem, da jih prijazno pa ne prilizneno sprejema, jim spoved olajšuje, ako treba tudi pri spovednici odlikuje. Da bi pa sploh same moške spovedoval, ženske pa pustil čakati, ni sploh priporočati; nestanovitne ženske so tudi potrebne spovedi, in se nekaterim, zlasti materam, še bolj mudi, kakor moškim in predno se moški pripravi k spovednici, je že navadna ženska spoved skorej pri kraju.

Velikega pomena je zlasti za mlačne kraje, da duhovnik moške vpelje v cerkveno življenje: cerkven duh je duh Kristusov. Naj jih porabi pri cerkvenih slovesnostih ter naj jim poveri častna opravila, skrbi za prav dostojno in slovesno službo božjo, ako mogoče vadi pravega cerkvenega petja in v mlačnih krajih poskusi saj o veliki noči s skupnim sv. obhajilom. Nekaj družinskih očetov morda dobi k obhajilni mizi pri prvem sv. obhajilu otrok. Naj jih povabi in prvo sv. obhajilo uredi tako, da bo vplivalo tudi na mlačne stariše.

Na mladeniče v mlačnih krajih bi morda najboljše vplivala ne strogo verska društva, katera naj dušni pastir previdno porablja v svoj namen, prireja z njimi božja pota in naj jih pri takih prilikah povabi k sv. zakramentu.

Po velikih mestih naj poskusi pri revežih z dobrotelostjo, pri izobražencih z Marijino družbo, ki pa mora biti seveda v tehtnih rokah. Največa težava je pa z jaro gospôdo in s kmetskimi bahači. To topo ljudstvo naj duhovnik saj toliko ublaži, da mu ne bo stavilo zaprek, ter naj skuša doseči pri mladini, kar ne upa pri odraslenih, ter s tem pripravlja pot svojim nameram.

Torej poskusimo! *Adveniat regnum tuum Eucharisticum.*

Gašpar Porenta.

III.

Kako naj župnik postopa, ko prinesejo k sv. krstu otroka zakonske žene, ki morda še več let ne biva skupaj z možem?

Za razsodbo, je-li otrok zakonski ali nezakonski, velja v cerkvenem, kakor tudi v avstrijskem pravu pravilo: „*Pater is est, quem nuptiae demonstrant.*“ — *Omnis proles ex iustis nuptiis suscepta pro legitima habetur. — In dubio semper standum est pro legitimitate, ex favore legis et ex principis: Pater is est, quem nuptiae demonstrant. Quae quidem praesumptio, si agatur de paternitate legitima, eousque extenditur, ut contraria quaelibet excludatur probatio citra casus physicae impossibilitatis, nimirum nisi evidenter constet, praegnantem ex viro suo fieri uxorem nequivisse ob physicum obstaculum absentiae, impotentiae, infirmitatis et similia. — — Hinc si quod dubium oriatur, an infans stante matrimonio natus legitimus sit nec ne, semper inscribendus est ut legitimus, nisi contrarium iudicialiter probatum et declaratum sit.* (Aichner).

Župnik naj torej vsakikrat vpiše krščenega otroka kot zakonskega, ako le vé, da je mati zakonska, ne gledé na to, ali živi z možem skupaj, ali je ločena od njega; in tudi ne gledé na to, koliko časa je že ločena od moža.

Če tudi je župnik v kakem slučaju za trdno prepričan, da otrok ne more biti zakonski, vendar naj ga z mirno vestjo vpiše v krstno knjigo za zakonskega. Ali pa ni v takem slučaju zabilježil laži? Nikakor ne; kajti župnik spričuje le za *forum externum*: kogar torej zapiše kot zakonskega, s tem le spričuje, da tak velja po avstrijskih (ali tudi po cerkvenih) postavah za zakonskega.

Morda bi bilo v kakem slučaju umestno in koristno — delo krščanske ljubezni, — da župnik sporoči možu v taki zadevi, kadar namreč misli, da mož sicer tega ne bi zvedel in bi vendar bilo koristno, da to zve, recimo, ker bi sicer prejšnji zakonski otroci trpeli škodo na premoženju.

Janez Gnidovec.

